

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Význam pojišťovacích zprostředkovatelů na pojistném trhu
Importance of Insurance Intermediaries in the Insurance Market

Student: Bc. Michaela Kitová
Vedoucí diplomové práce: Ing. Martina Krügerová, Ph.D.

Ostrava 2017

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Michaela Kitová**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: **Význam pojišťovacích zprostředkovatelů na pojistném trhu**
Importance of Insurance Intermediaries in the Insurance Market
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Zprostředkovatelská činnost v pojišťovníctví
 3. Kroky pro zahájení zprostředkovatelské činnosti
 4. Dohled nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů
 5. Pojišťovací zprostředkovatelé v praxi
 6. Změny v legislativě
 7. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

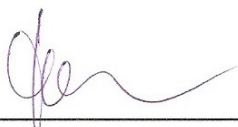
DUCHÁČKOVÁ, Eva. 2015. *Pojištění a pojišťovníctví*. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-25-5.
JANATA, Jiří. *Principy pojištění podnikatelů a právnických osob*. Praha: Professional Publishing, 2014. 127 s., viii s. obr. příl. ISBN 978-80-7431-140-6.
MESRŠMÍD, Jaroslav. *Regulace pojišťovníctví v EU*. Praha: Professional Publishing, 2015. 173 s. ISBN 978-80-7431-146-8.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Martina Krügerová, Ph.D.**

Datum zadání: 18.11.2016

Datum odevzdání: 21.04.2017

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu.

V Ostravě dne 17. dubna 2017

.....
Bc. Michaela Kitová

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Martině Krügerové, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady, které mi při zpracování tématu poskytla.

Obsah

1. Úvod.....	- 7 -
2. Zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví	- 9 -
2.1. Charakteristika pojišťovnictví.....	- 10 -
2.2. Právní regulace pojišťovnictví	- 13 -
2.3. Zprostředkovatelé pojištění.....	- 14 -
2.4. Právní úprava zprostředkovatelů pojištění v ČR.....	- 15 -
3. Kroky pro zahájení zprostředkovatelské činnosti.....	- 18 -
3.1. Registrace pojišťovacího zprostředkovatele	- 18 -
3.1.1. Typy pojišťovacích zprostředkovatelů	- 18 -
3.1.2. Registr.....	- 21 -
3.1.3. Důvěryhodnost	- 23 -
3.1.4. Odborná způsobilost.....	- 24 -
3.2. Povinnost registrace u ostatních institucí	- 25 -
3.2.1. Finanční úřad	- 25 -
3.2.2. Česká správa sociálního zabezpečení	- 27 -
3.2.3. Zdravotní pojišťovna	- 29 -
3.2.4. Živnostenský úřad	- 30 -
3.3. Shrnutí jednotlivých kroků	- 30 -
4. Dohled nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů.....	- 33 -
4.1. Česká národní banka.....	- 33 -
4.1.1. O ČNB	- 33 -
4.1.2. Dohled nad finančním trhem	- 34 -
4.1.3. Sankce a pokuty	- 35 -
4.2. Ostatní subjekty pojistného trhu.....	- 38 -
4.2.1. Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR.....	- 38 -
4.2.2. Asociace českých pojišťovacích makléřů.....	- 39 -
4.2.3. Česká asociace pojišťoven.....	- 40 -
4.2.4. Evropská federace pojišťovacích zprostředkovatelů.....	- 41 -
5. Pojišťovací zprostředkovatelé v praxi	- 42 -
5.1. Činnost pojišťovacího zprostředkovatele	- 42 -

5.2.	Povinnosti pojišťovacího zprostředkovatele	- 44 -
5.3.	Zprostředkovatelská smlouva	- 45 -
5.3.1.	Smlouva o obchodním zastoupení	- 46 -
5.3.2.	Smlouva o zprostředkování	- 48 -
5.3.3.	Smlouva příkazní	- 49 -
5.4.	Odměna pojišťovacích zprostředkovatelů	- 49 -
5.4.1.	Získatelská provize	- 50 -
5.4.2.	Následná provize	- 52 -
5.4.3.	Ostatní provize	- 52 -
5.5.	Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů na pojistném trhu	- 52 -
6.	Změny v legislativě	- 55 -
6.1.	Vývoj legislativy na evropském trhu	- 55 -
6.2.	Vývoj legislativy na českém trhu	- 56 -
7.	Závěr	- 59 -
	Seznam použité literatury	- 64 -
	Seznam zkratek	- 69 -

1. Úvod

Pojišťovnictví je dnes velice významnou oblastí jak z hlediska finančního a ekonomického, tak z hlediska ochrany před nahodilými událostmi. Je to oblast, kde prozatím více převažuje nabídka pojistných produktů nad poptávkou po těchto produktech, proto je potřeba využívat různé distribuční kanály, z nichž jeden z nich jsou právě pojišťovací zprostředkovatelé. Jejich role spočívá v přiblížení konkrétních produktů klientovi, doporučení nejvhodnějšího řešení a následně v realizaci vybraného produktu. Diplomová práce se primárně zabývá tímto distribučním kanálem.

Cílem této práce je dle dostupných materiálů, odborných článků, literatury a dalších relevantních zdrojů zhodnotit, zda má pojišťovací zprostředkovatel význam na českém pojistném trhu. K nalezení cíle je kromě zmíněných pramenů vycházeno rovněž z aktuálních právních předpisů, které vyplývají ze zákonů platných k prvnímu čtvrtletí roku 2017. K dosažení uvedeného cíle využiji jak metodu deskripce, tak metody analytické a statistické.

Celá práce je rozdělena do sedmi kapitol včetně úvodu a závěru. V kapitole Zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví se nejdříve zaměřím na oblast pojišťovnictví. Zde bude nastíněna základní charakteristika pojišťovnictví, dále definice pojišťovnictví, zmíním také několik základních funkcí a úkolů této oblasti. Naznačena bude též právní regulace, jelikož oblast pojišťovnictví se dotýká mnohých právních předpisů. Následně se práce zaměřuje na zprostředkovatele pojištění a jejich právní úpravu.

Další kapitola je věnována samotným krokům, které je potřeba dodržet v případě, že chce právnická nebo fyzická osoba vykonávat zprostředkovatelskou činnost. Nejdříve je popsán postup při registraci pojišťovacího zprostředkovatele u České národní banky, poté budou charakterizovány jednotlivé typy pojišťovacích zprostředkovatelů, jelikož je v České republice využíváno celkem šest kategorií a v neposlední řadě zmíním požadavky na důvěryhodnost a odbornou způsobilost. Závěr kapitoly je věnován ostatním institucím, ke kterým má pojišťovací zprostředkovatel povinnost registrace.

Ve čtvrté kapitole objasním úlohu České národní banky při výkonu dohledu nad zprostředkovatelskou činností, navážu také na ostatní subjekty pojistného trhu, což jsou například Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR nebo Česká asociace pojišťoven. Tato kapitola obsahuje rovněž sankce a pokuty, které byly uděleny při výkonu zprostředkovatelské činnosti.

V kapitole Pojišťovací zprostředkovatelé v praxi, je popsána zejména činnost pojišťovacího zprostředkovatele a jeho povinnosti. Poté je sekce věnována typům

zprostředkovatelských smluv a odměnám pojišťovacích zprostředkovatelů. Pozornost je také věnována počtu pojišťovacích zprostředkovatelů v jednotlivých letech.

Poslední kapitola je zaměřena na plánované změny v legislativě, jelikož v této době dochází k výrazným změnám právních předpisů týkajících se zprostředkovatelů pojištění.

Na závěr uvedu zhodnocení celkové zkoumané problematiky. I přesto, že se objevují nové distribuční kanály, přes které lze řešit sjednání pojištění, předpokládám, že pojišťovací zprostředkovatelé mají na trhu stále svůj význam. Dokážou se totiž velice dobře orientovat na pojistném trhu a měli by znát veškeré právní předpisy, které s pojistným trhem souvisí. Díky tomu mohou klientovi poskytnout nadstandardní řešení. Může být však těžké se jako pojišťovací zprostředkovatel prosadit, jelikož tato profese nemá v některých lokalitách dobrou pověst.

2. Zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví

Lidé jsou již od pradávna neustále ohrožováni různými negativními událostmi, které mají původ jak v nedokonalosti samotné lidské společnosti, tak v přírodních vlivech. Základním rysem těchto událostí je jejich nahodilost. Proto vznikla potřeba tyto negativní dopady nepříznivých událostí zmírnit (Zuzaňák, Šulcová, Hora, 2011).

Existuje několik různých definic pojišťovnictví. Například: „*Pojišťovnictví je specifickým odvětvím ekonomiky, které se zabývá pojišťovací, zajišťovací a zprostředkovatelskou činností v oblasti pojištění a s tím spojenými činnostmi*“ (Zuzaňák, Šulcová, Hora, 2011, s. 16), nebo jak uvádí Ducháčková (2015, s. 225): „*Pojišťovnictví je specifické odvětví ekonomiky, které zabezpečuje finanční eliminaci rizik ovlivňujících činnost lidí*“. Zde je nutné vysvětlit pojem riziko. Většina obyvatelstva považuje za riziko určitý druh nejistoty nebo strachu z výsledku v konkrétní situaci, nebo obavu, že budoucí stav může být ještě horší, než v jakém se momentálně nachází. Zajímavá je podle Řezáče (2011) skutečnost, že s rozvojem společnosti, růstem ekonomické vyspělosti a zdokonalováním technologie se zvyšuje „schopnost“ člověka „přinášet“ větší újmy na svém životě, zdraví a poškození životního prostředí, než tomu bylo historicky v dřívějších dobách. V pojišťovnictví se dá riziko definovat jako záporná odchylka od normálu. Projevem působení takového rizika je potom poškození, zničení, nebo ztráta života, zdraví či majetku pojištěného. Samotná újma je vyčíslitelná v penězích.

Podrobnější a obsáhlejší definici pojišťovnictví poskytuje v Mesršmídobě (2016, s. 16) publikaci Přikryl: „*Pojišťovnictví je ekonomické odvětví, jehož základním posláním je eliminace následků nahodilých události ovlivňujících životy a majetek fyzických osob a zajištění ekonomické stability právnických osob. Do pojišťovnictví nepatří sociální zabezpečení, kde je aktérem stát*“.¹

Pojišťovnictví zahrnuje všechny pojišťovací instituce, které mají oprávnění k tomuto druhu podnikání. V jednotlivých zemích se uplatňuje různý postoj k pojetí pojišťovnictví. I když podle Přikrylovy definice do pojišťovnictví nespadá sociální zabezpečení, v mnoha zemích do této oblasti spadají rovněž instituce zabývající se povinným zdravotním pojištěním nebo pojištěním sociálním (Ducháčková, 2015).

¹ PhDr. Vladimír Přikryl pracuje na odboru legislativy finančního trhu, oddělení pojišťovnictví a penzijního připojištění Ministerstva financí České republiky. Působil ve státech v dohledových orgánech zemí EU - VB, Německo, Francie, Holandsko, Dánsko, Portugalsko. Autor knižních publikací a řady odborných článků zaměřených na problematiku soukromého pojišťovnictví.

2.1. Charakteristika pojišťovnictví

Předmětem pojišťovnictví je řízení pojišťoven, kalkulace pojistného, tvorba technických rezerv, informační soustava a v neposlední řadě regulace pojišťoven ze strany státních orgánů, které dohlíží na dodržování správného podnikání v oblasti pojištění (Ducháčková, 2015). Ducháčková (2015) také uvádí několik institucí, které spadají pod pojem pojišťovnictví a působí ve vzájemné spolupráci:

- pojišťovny a zajišťovny,
- pojišťovací zprostředkovatelé,
- státní dozor nad pojišťovnictvím,
- asociace pojišťoven,
- asociace a svazy zprostředkovatelů,
- samostatní likvidátoři pojistných událostí,
- finanční instituce zabývající se pojištěním kromě pojišťoven (banky),
- poradenské a ostatní organizace v oblasti pojišťovnictví.

Pojem pojištění lze využívat v různých souvislostech. Například podle Zuzaňáka, Šulcové a Hory (2011) je pojištění chápáno jako efektivní způsob tvorby a rozdělování finančních rezerv k úhradě potřeb, jež vznikají z nepříznivých náhodných událostí. Ekonomický subjekt má totiž dvě možnosti, jak se může vyrovnat s nahodilými událostmi. Může je krýt z vlastních zdrojů, nebo může využít právě pojištění. Z tohoto hlediska je pojištění považováno za nástroj finanční eliminace negativních důsledků nahodilosti (Ducháčková, 2015). Díky této definici víme, že pojištění nemůže ovlivňovat výskyt těchto náhodných událostí – vznik škod.

Je důležité rozlišovat obsah pojmů pojišťovnictví a pojištění. „*Pojišťovnictví představuje specifické odvětví ekonomiky, zahrnující všechny specializované instituce – komerční pojišťovny*“ (Ducháčková, Daňhel, 2012, s. 35). Oproti tomu pojištění představuje v tomto kontextu průřezovou ekonomiku, sloužící k ovlivňování ekonomik odvětvových. (Ducháčková, Daňhel, 2012). Jde tedy o systém, kdy se riziko přenáší částečně nebo zcela na specializovanou instituci provozující pojištění.

Mesršmíd (2016) zmiňuje několik základních funkcí a úkolů pojišťovnictví, mezi které kupříkladu patří:

- příspěvek k růstu a ekonomickému rozvoji,
- dlouhodobé investování,
- úspory na stáří,
- stabilizace ekonomických subjektů,

- řešení důsledků přírodních katastrof,
- prevence škod,
- zajištění společenské objednávky,
- podpora nezaměstnanosti.

I v době finanční a ekonomické krize prokázalo pojišťovnictví svoji finanční odolnost a pomáhalo tak překonávat důsledky a dopady krize. Dlouhodobě se tedy jedná o růstové odvětví, a proto přispívá k růstu a ekonomickému rozvoji. Kromě toho oblast pojišťovnictví poskytuje práci nejen zaměstnancům pojišťoven, ale také pojišťovacím zprostředkovatelům, likvidátorům pojistných událostí, znalcům apod. (Mesršmíd, 2016).

Pojišťovny drží poměrně značnou část pojistného jako technické rezervy, a proto mohou tyto aktiva investovat. Pojistné smlouvy, zejména životního pojištění jsou většinou uzavírány na delší časové období, proto i pojišťovny mohou investovat rovněž na delší časový horizont. Investice rovněž přispívají k ekonomickému rozvoji. V mnoha zemích se pojišťovny zabývají řešením důsledků přírodních a jiných katastrof. Tím pomáhají k obnově majetku, nemovitostí, území a poskytují náhrady za způsobené škody.

Díky některým pojistným produktům může člověk „spořit“ na stáří. Výhodou oproti jiným investičním programům je to, že produkt umožňuje i krytí rizik. Tyto pojistné produkty pomáhají řešit problémy se stárnutím obyvatelstva a zároveň snižováním počtu pracovně aktivních osob. Peníze z veřejných rozpočtů totiž nestačí na vyplácení starobních důchodů, proto si lidé tvoří finanční rezervu sami prostřednictvím produktů na finančním trhu.

Pojištění umožňuje stabilizovat ekonomickou situaci jak jednotlivců, tak podnikatelů. V případě nepříznivé události by podnikatelé, kteří nemají pojištění, nemuseli být schopni obnovit svou podnikatelskou činnost v důsledku příliš vysoké finanční újmy. Zároveň pojištění umožňuje pokrýt u jednotlivců výpadek nebo dočasnou ztrátu příjmů. Systém pojištění je založen na principu solidarity, podmíněné návratnosti vložených prostředků a neekvivalentnosti (Zuzaňák, Šulcová, Hora, 2011). Princip solidarity vysvětluje Zuzaňák (2006) následovně: „*Jednotlivci a ekonomické subjekty platí pojišťovně pojistné a dohromady tak vytvářejí potřebné finanční rezervy pro úhradu vzniklých škod postiženému*“. Pokud nastane předem dohodnutá pojistná událost a na základě této události dojde k pojistnému plnění, jedná se o tzv. podmíněnou návratnost vložených prostředků. Neekvivalentnost v této souvislosti znamená, že výše pojistné náhrady může být větší nebo naopak menší než zaplacené pojistné.

Důležitou oblastí je prevence škod. Pojišťovny dbají na to, aby se dodržovala určitá pravidla prevence. Pokud klient tato pravidla nedodržuje, může dojít ke snížení, zamítnutí nebo dokonce odmítnutí pojistného plnění.

Z právního hlediska můžeme pojištění členit na pojištění dobrovolné a pojištění povinné. Dobrovolné pojištění se sjednává mezi zájemcem o pojištění a pojišťovnou, závisí na vůli samotného zájemce. Povinné pojištění je dále rozdělováno na povinně smluvní pojištění a zákonné pojištění. Pokud je v právním předpise určena povinnost sjednání pojistné smlouvy, jde o povinně smluvní pojištění, které jsou schopny pojišťovny také zprostředkovat. Jedná se například o pojištění odpovědnosti za škodu z provozu motorového vozidla, dále povinné pojištění lékařů, účetních, architektů, advokátů notářů nebo pojišťovacích zprostředkovatelů. Jedná-li se o zákonné pojištění, vzniká toto pojištění přímo ze zákona, aniž by bylo nutné uzavírat pojistnou smlouvu (Ducháčková, 2015). Zde řadíme zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele.²

Podle vztahu pojistného plnění a škody rozdělujeme pojištění na obnosová a škodová. Jak už z názvu vyplývá, obnosové pojištění je pojištění, jehož účelem je získání určitého obnosu. Zde uplatňujeme princip obohacení, nezávisí na tom, jak vysoká škoda vznikla a zda vůbec vznikla. Naproti tomu škodové pojištění je takové, kde klientovi vyplatí pojišťovna náhradu škody v důsledku vzniklé pojistné události. Není možné, aby platil princip obohacení.³

Podle pojistných odvětví můžeme pojištění rozdělit do několika skupin podle různých hledisek. Nejvýznamnější členění je však na pojištění životní a neživotní. Životní pojištění rozeznáváme rezervotvorné, důchodové a rizikové. Zuzaňák, Šulcová a Hora (2011) pak řadí pojištění majetku, úrazové pojištění a pojištění odpovědnosti za škodu do pojištění neživotního.

V rámci České republiky jsou zastoupeny životní, neživotní i smíšené pojišťovny. Ke konci roku 2015 u nás figurovalo celkem 54 pojišťoven z toho 33 pojišťoven jako neživotní, 7 pojišťoven jako životní a 14 smíšených (ČNB, 2016).

² Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání.

³ Například, pokud vznikne klientovi škoda ve výši 200 000 Kč, maximální pojistné plnění, které pojišťovna klientovi vyplatí, bude právě ve výši škody.

2.2. Právní regulace pojišťovnictví

Jak uvádí Ducháčková (2015), nutnost regulace pojišťovací činnosti ze strany státu vyplývá ze samotného charakteru pojišťovací služby. Klienti si totiž předem zaplatí za službu neboli finanční krytí v budoucnu u událostí, které mají nahodilý charakter. Dochází tedy k časovému nesouladu mezi tím, kdy je pojistné uhrazeno a mezi výplatou pojistného plnění. Během této doby by mohlo dojít ke skutečnostem, které by mohly mít negativní dopad na možnost hrazení závazků ze strany pojišťovny klientům. Proto je potřeba tuto oblast regulovat. Dalším důvodem je, že v pojišťovnictví dochází k akumulaci kapitálu, a proto je potřeba s tímto kapitálem zacházet podle určitých pravidel.

Pojišťovnictví je tak specifická oblast, že zde příliš nedochází k tzv. samoregulaci, jako v jiných odvětvích, a proto je nutné použít ve větší míře regulaci v podobě státních zásahů. V ČR je regulace poměrně značná. Regulátorem v tomto odvětví je Ministerstvo financí ČR a orgánem dohledu je Česká národní banka (dále ČNB). Samotná regulace však vychází především z práva EU (Mesršmíd, 2016).

Problematika pojišťovnictví není upravena pouze jedním právním předpisem, ale prolíná se i v řadě dalších. Současná úprava pojišťovnictví se vyskytuje v:

- Ústavě a Listině základních práv a svobod,
- Zákoně č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a změně souvisejících zákonů,⁴
- Zákoně č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí,
- Zákoně č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví,
- Zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,⁵
- Zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník,
- Zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích,
- a v dalších právních předpisech upravujících povinná pojištění.⁶

⁴ Od vzniku České republiky existovalo několik právních režimů týkajících se úpravy pojistné smlouvy. Od roku 1992 do konce roku 2004 se právní úprava řídila občanským zákoníkem. V období od roku 2005 do 31. 12. 2013 platil zákon o pojistné smlouvě a po novele občanského zákoníku veškerá úprava přešla do nového občanského zákoníku.

⁵ §§ 2758 - 2872

⁶ Například Zákon č. 168/1999 Sb. o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, Zákon č. 85/1996 Sb. o advokacii.

2.3. Zprostředkovatelé pojištění

Aby mohly pojišťovny provozovat služby spojené s pojišťovací činností, musí vědět co nabízet, komu nabízet a zejména jakým způsobem. K tomu, aby se nabízené produkty dostaly ke klientům, slouží několik distribučních kanálů, které podle Hrubošové (2009) můžeme rozdělit do tří skupin:

- zprostředkovatelé pojištění,
- kooperační partneři,
- alternativní distribuční kanály.

Pojištění, nebo jakýkoli produkt na finančním trhu lze tedy sjednat několika způsoby. Zájemce o finanční produkt si do jisté míry může sám zvolit, zda uzavře danou smlouvu na pobočce pojišťovny, u externího pojišťovacího zprostředkovatele nebo třeba v bance.

Sít' zprostředkovatelů pojištění se člení na vlastní obchodní sít' pojišťovny, externí obchodní sít' pojišťovny a MLM⁷ sít'. Vlastní obchodní sít' tvoří zaměstnanci pojišťovny a jejich pojišťovací zprostředkovatelé, externí obchodní sít' a MLM je tvořena pojišťovacími zprostředkovateli.

Kooperační partneři jsou instituce, které prodej pojistných produktů provozují jako vedlejší činnost. Mezi typického partnera v této oblasti řadíme banky, z toho rovněž pojem bankopojištění. Tato spolupráce mezi bankou a pojišťovnou má značné množství výhod od snižování správních nákladů, snížení rizika v podnikání, přes sdílení požadavků a informací o klientech až po pohodlnost poskytování služeb nebo produktů zákazníkům na jednom místě (Ducháčková, 2015). Podle Hrubošové (2009) mohou dalšími kooperačními partneři být:

- zdravotní pojišťovny,
- leasingové společnosti,
- stavební spořitelny,
- prodejci automobilů nebo cestovní kanceláře.

Do alternativních kanálů můžeme začlenit direct marketing, což znamená přímé oslovení potenciálního klienta formou e-mailu, dopisu či telefonátu; dále internet, s jehož pomocí si může klient sjednat pojistnou smlouvu z pohodlí domova, nebo telemarketing, v rámci kterého lze zakoupit pojistný produkt přes telefon. Dalšími sítěmi jsou stánky a bankomaty nebo digitální televize.

⁷ Multi Level Marketing (MLM): Forma přímého prodeje, systém, který kombinuje přímý marketing a franchising. Podstatou této kombinace je zkracování distribučního řetězce na minimum. Dodavatel služeb, vytváří podmínky pro samostatné podnikání nezávislých přímých prodejců. Tak vzniká struktura, která je účinnější a levnější než klasický distribuční řetězec tvořený maloobchodem a velkoobchodem (Jurášková, Horňák, 2012).

Následující tabulka č. 2.1 uvádí zastoupení jednotlivých distribučních kanálů v ČR:

Tabulka č. 2.1: Zastoupení distribučních kanálů v ČR

Distribuční kanály	Životní pojištění	Neživotní pojištění
Zprostředkovatelé pojištění	77 %	91 %
Kooperační partneři	23 %	6 %
Alternativní distribuční kanály	0 %	3 %

Zdroj: (MFČR, 2009), vlastní zpracování.

Jak vyplývá z analýzy ministerstva financí, nejvýznamnější skupinou jsou zprostředkovatelé pojištění, naopak alternativní distribuční kanály nejsou v České republice příliš zastoupeny. Rovněž analýza uvádí, že externí distribuce dosahuje 40 %, zatímco interní obchodní síť pouze 37 % u životního pojištění. U neživotního pojištění se jedná o 46 % v externí distribuci, v interní je to pouze o procento méně. Je tedy patrné, že hlavní distribuční podíl jak v životním, tak v neživotním pojištění zastupuje externí distribuce, na kterou je v této práci kladen největší důraz. To platí i v předepsaném pojistném, jehož podíl u pojišťovacích zprostředkovatelů činí přes 70 % (Mesřmíd, 2016).

Jaké jsou důvody pro využívání služeb pojišťovacích zprostředkovatelů? Podle Ducháčkové (2015) jich existuje hned několik:

- zprostředkovatel rozumí trhu a může podle potřeb klienta vyhledat nejvhodnější produkt na trhu,
- pro zprostředkovatele je jednodušší prozkoumat trh, jelikož se v něm orientuje,
- tím, že se zprostředkovatel na trhu orientuje, může klientovi ušetřit finanční prostředky.

Pro řadu vyspělých zemí je charakteristické, že činnost zprostředkovatelů je regulována ze strany státu. V další části je proto nastíněno, jaká právní úprava se týká zprostředkovatelů pojištění.

2.4. Právní úprava zprostředkovatelů pojištění v ČR

Základním právním předpisem, jenž jsou povinni pojišťovací zprostředkovatelé dodržovat je zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen

Zákon o PZ)⁸ a vyhláška České národní banky, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.

Zákon o PZ upravuje:

- nabízení pojištění a zprostředkování pojištění a zajištění,
- podmínky podnikání pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí,
- podmínky zahájení činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů na základě práva zřizovat pobočky nebo svobody dočasně poskytovat služby.

Zřizuje také registr pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí a stanovuje dohledový orgán nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí (Adolt, Suchánek, 2005).

Tento předpis vymezuje celou řadu pojmů, bez jejichž znalosti nelze pochopit vzájemné vazby jednotlivých ustanovení. Jsou jimi zejména pojmy v ustanovení § 3, kde je definováno, co je považováno za zprostředkovatelskou činnost. Je to odborná činnost v pojišťovnictví spočívající v:

- předkládání návrhů na uzavření pojistných smluv nebo zajišťovacích smluv,
- provádění přípravných prací směřujících k uzavření pojistných nebo zajišťovacích smluv,
- uzavírání pojistných nebo zajišťovacích smluv jménem a na účet pojišťovny nebo zajišťovny, pro kterou je tato činnost vykonávána,
- pomoci při správě pojištění a vyřizování nároků z pojistných nebo zajišťovacích smluv.

Podle Zákona o PZ může být pojišťovacím zprostředkovatelem fyzická nebo rovněž právnická osoba, která za úplatu provozuje zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví. V případě, že je pojišťovacím zprostředkovatelem právnická osoba, je nutné, aby byl jmenován odpovědný zástupce, který dbá na to, aby byly dodržovány veškeré právní předpisy související s touto činností (Adolt, Suchánek, 2005). Tento odpovědný zástupce nesmí být v obchodním vedení společnosti a tuto funkci smí vykonávat jen pro jedinou právnickou osobu. V ustanovení § 11 zákona o PZ jsou také zmíněny povinnosti odpovědného zástupce. Například, pokud zjistí nedostatky v činnosti právnické osoby, je povinen navrhnout bezodkladné opatření k nápravě a tuto skutečnost oznámit České národní bance. Je potřeba, aby odpovědný zástupce splňoval podmínky důvěryhodnosti a odborné způsobilosti. Další

⁸ Zákon se vztahuje jak na pojišťovací zprostředkovatele, tak na samostatné likvidátory pojistných událostí. V této práci je věnována pozornost pouze pojišťovacím zprostředkovatelům.

podmínkou je bydliště na území České republiky. Pokud odpovědný zástupce přestane vykonávat svou činnost, je nutné, aby společnost do 15 dnů ustanovila nového odpovědného zástupce.

V zákoně je také zmíněn registr pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí, dále je objasněn pojem odborná způsobilost, důvěryhodnost a taktéž povinnosti pojišťovacích zprostředkovatelů. V ustanovení § 21e a § 21f jsou k nalezení pravidla pro rozložení odměny a výpočet odkupného.

Zákon o PZ stanovuje, že dohled nad provozováním zprostředkovatelské činnosti provádí Česká národní banka, která se při výkonu tohoto dohledu řídí zvláštním právním předpisem upravujícím pojišťovnictví,⁹ pokud zákon o PZ nestanovuje jinak.

Dalšími právními předpisy, které upravují činnost zprostředkování pojištění je zákon o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích.

⁹ Konkrétně Zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů.

3. Kroky pro zahájení zprostředkovatelské činnosti

3.1. Registrace pojišťovacího zprostředkovatele

Pokud se fyzická nebo právnická osoba rozhodne vykonávat činnost pojišťovacího zprostředkovatele, je potřeba učinit několik kroků a splnit podmínky podle zákona o PZ. Nejdříve je nutné, aby si potenciální pojišťovací zprostředkovatel určil, s kým bude spolupracovat a jakou formu registrace má zvolit. Podle Páleníka (2007) spadají zprostředkovatelé do dvou hlavních kategorií: makléři a pojišťovací agenti. Podle zákona o PZ je ovšem rozlišováno 6 kategorií, do nichž spadají jak makléři, tak agenti. Zákon o PZ tedy nabízí možnost registrace jako:

- vázaný pojišťovací zprostředkovatel,
- podřízený pojišťovací zprostředkovatel,
- pojišťovací agent,
- výhradní pojišťovací agent,
- pojišťovací makléř,
- pojišťovací zprostředkovatel, jehož domovským členským státem není Česká republika.

3.1.1. Typy pojišťovacích zprostředkovatelů

Každý typ pojišťovacího zprostředkovatele má svá specifika. Pojišťovací zprostředkovatel může být zaregistrován ve více postaveních, avšak svou činnost smí provozovat pouze v postavení, v jakém byl registrován.

Obecně vzato lze říci, že pojišťovací makléř je vázán smlouvou uzavřenou s klientem, kdežto pojišťovací agent je každý, kdo jedná za někoho jiného (Páleník, 2007).

Vázaný pojišťovací zprostředkovatel

Tento typ zprostředkovatele vykonává svou činnost jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven. Z toho vyplývá, že odpovědnost za škodu jím způsobenou má příslušná pojišťovna, se kterou má zprostředkovatel uzavřenou smlouvu. Vázaný pojišťovací zprostředkovatel nemůže inkasovat pojistné a také nevyplácí plnění z pojistných nebo zajišťovacích smluv. Pokud zprostředkovatel spolupracuje s více pojišťovnami, nemohou být produkty pojišťoven vzájemně konkurenční. Dále musí být zapsán do registru, splňovat podmínky důvěryhodnosti a podmínky stanovené zákonem o PZ pro základní kvalifikační

stupeň odborné způsobilosti. Zprostředkovatel je odměňován příslušnou pojišťovnou. V České republice je k 19. 2. 2017 registrováno 12 812 vázaných pojišťovacích zprostředkovatelů (ČNB, 2017a).

Podřízený pojišťovací zprostředkovatel

Na rozdíl od vázaného pojišťovacího zprostředkovatele musí podřízený pojišťovací zprostředkovatel spolupracovat na základě písemné smlouvy s pojišťovacím agentem, výhradním pojišťovacím agentem nebo pojišťovacím makléřem. Je zřejmé, že za škodu odpovídá pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř, se kterým uzavřel podřízený pojišťovací zprostředkovatel smlouvu. Stejně jako v předchozím případě nesmí zprostředkovatel inkasovat pojistné a nevyplácí plnění z pojistných nebo zajišťovacích smluv. Nabídka produktů se odvíjí od nabídky produktů pojišťovacího zprostředkovatele, na jehož účet jedná. Podřízený pojišťovací zprostředkovatel musí být také zapsán do registru, splňovat podmínky důvěryhodnosti a úspěšně absolvovat základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti. Podřízený pojišťovací zprostředkovatel je odměňován pojišťovacím zprostředkovatelem, se kterým má uzavřenou smlouvu o spolupráci.

Ze všech kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů je tato kategorie co do počtu nejvýznamnější. Jejich počet dosahoval v únoru roku 2017 k 114 366 (ČNB, 2017a).

Výhradní pojišťovací agent

Realizuje svou činnost na základě písemné smlouvy jménem a na účet jedné pojišťovny. Výhradní pojišťovací agent je vázán vnitřními předpisy pojišťovny, jelikož jedná jejím jménem a na její účet. Stejně jako u vázaného pojišťovacího zprostředkovatele odpovídá za škodu příslušná pojišťovna. Pokud je ve smlouvě dohodnuto, smí výhradní pojišťovací agent vybírat pojistné a zprostředkovávat plnění z pojistných smluv. Odměňován je pojišťovnou, jejímž jménem a na jejíž účet jedná. Stejně jako v předchozích případech musí být výhradní pojišťovací agent zapsán do registru, splňovat podmínky důvěryhodnosti a absolvovat základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

Pokud je pojišťovacímu agentovi umožněno vybírat od pojistníka pojistné nebo zprostředkovávat výplaty pojistného plnění, je podle zákona o PZ povinen udržovat finanční rezervu ve stanovené výši nebo používat pro převody pojistného a pojistného plnění oddělené

bankovní účty.¹⁰ Výhradních pojišťovacích agentů je v ČR registrováno 41 525 (ČNB, 2017a).

Pojišťovací agent

Pojišťovací agent vykonává svou činnost jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven. Na rozdíl od vázaného pojišťovacího zprostředkovatele mohou být vzájemné produkty pojišťoven konkurenční. Opět je vázán vnitřními předpisy pojišťovny, jejímž jménem a na jejíž účet jedná. Z toho plyne, že je též příslušnou pojišťovnou odměňován. Pokud bylo dohodnuto, smí pojišťovací agent přijímat pojistné a zprostředkovávat pojistné plnění. Stejně jako u výhradního pojišťovacího agenta je v tomto případě nutné, aby zprostředkovatel udržoval určitou finanční rezervu nebo používal pro převody pojistného a pojistného plnění oddělené bankovní účty. Pojišťovací agent musí být zapsán do registru, splňovat podmínky důvěryhodnosti a absolvovat střední kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

Na rozdíl od předchozích typů zprostředkovatelů pojišťovací agent sám odpovídá za škodu, pokud se za něj pojišťovna dobrovolně nezaváže, proto mu zákon ukládá povinnost se pojistit pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem zprostředkovatelské činnosti. Minimální limit plnění na každou pojistnou událost je 1 200 000 eur, v případě souběhu více pojistných událostí je minimální limit 1 700 000 eur.¹¹ Zastoupení pojišťovacích agentů v ČR je výrazně nižší než v předchozích kategoriích, konkrétně 1 381 (ČNB, 2017a). Důvodem mohou být právě přísnější podmínky k registraci.

Pojišťovací makléř

Oproti všem ostatním kategoriím je pojišťovací makléř ve své činnosti vázán obsahem smlouvy uzavřené se zájemcem o pojištění (zajištění) neboli s klientem. Náplň práce pojišťovacího makléře je poněkud rozsáhlejší než v předchozích typech pojišťovacích zprostředkovatelů. Podle Janaty (2014) můžeme pracovní náplň makléře rozdělit do několika bodů:

- a) provádí rozbor rizika u podnikatelského subjektu,
- b) zpracovává rizikovou zprávu,
- c) navrhuje pojistný program včetně dalších alternativ,
- d) získává nabídku z pojistného trhu, pomáhá vyhodnocovat optimální variantu,

¹⁰ Srov. ustanovení § 6a Zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona.

¹¹ Srov. ustanovení § 7 Zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona.

- e) analyzuje trh a připravuje pojistnou smlouvu,
- f) provozuje servisní činnost, informuje o novinkách,
- g) informuje o vývoji pojistného trhu,
- h) poskytuje pomoc klientovi v případě vzniku škody,
- i) připravuje obnovu pojištění.

Pojišťovací makléř musí být rovněž zapsán do registru, splňovat podmínky důvěryhodnosti a absolvovat vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti. Je odměňován pojišťovnou nebo zajišťovnou. Je nutné, aby byl po celou dobu výkonu činnosti pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu s minimálním limitem 1 200 000 eur na každou pojistnou událost, v případě souběhu více pojistných událostí s minimálním limitem 1 700 000 eur.¹² Je-li pojišťovacímu makléři umožněno vybírat od pojistníka pojistné nebo zprostředkovávat výplaty pojistného plnění, je pojišťovací makléř povinen udržovat finanční rezervu ve stanovené výši nebo používat pro převody pojistného a pojistného plnění oddělené bankovní účty. V České republice je registrováno 789 pojišťovacích makléřů (ČNB, 2017a), což je nejnižší počet ze všech šesti kategorií. Podmínky pro provozování činnosti pojišťovacího makléře jsou totiž nejprísnejší.

Pojišťovací zprostředkovatel s jiným domovským členským státem než je ČR

Zákon zvlášť rozlišuje pojišťovací zprostředkovatele s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, jelikož tuto zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví provozují na základě práva zřizovat pobočky nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby. Ten může na území ČR provozovat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví v rozsahu, v jakém je tuto činnost oprávněn provozovat v domovském členském státě (Böhm, 2004). Registrováno je v ČR 6 031 subjektů (ČNB, 2017a).

3.1.2. Registr

Aby mohl pojišťovací zprostředkovatel vykonávat svou činnost ve formě, jakou si zvolil, je potřeba, aby byl zapsán v registru, který vede ČNB. Osoby se do tohoto registru zapisují pod registračním číslem, jehož tvar a obsah sděluje ČNB ve vyhlášce.¹³ (ČNB, 2004). Například, registrační číslo podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele může vypadat: *149912 PPZ*. Registr je veřejně přístupný na internetových stránkách ČNB v sekci dohled

¹² Srov. ustanovení § 8 Zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona.

¹³ Vyhláška ze dne 18. listopadu 2004, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.

a regulace. Každý má právo do něj nahlížet, pořizovat si výpisy, opisy a kopie. Do registru se zapisují tyto údaje:

- jméno, příjmení, popřípadě obchodní firma, datum narození, trvalé bydliště, IČ a místo podnikání,
- předmět podnikání podle zákona (tj. činnost pojišťovacího zprostředkovatele, podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele nebo pojišťovacího agenta) a pojišťovna, za kterou je pojišťovací zprostředkovatel činný,
- datum zahájení činnosti a datum zápisu do registru,
- územní rozsah činnosti,
- pozastavení nebo přerušení činnosti,
- datum zániku zápisu do registru,
- datum prohlášení a zrušení konkursu,
- přehled o uložených pokutách.

Pojišťovací zprostředkovatel si sám zažádá o zápis do registru, a to písemnou formou. Uvede údaje v předchozím odstavci a kromě toho jako fyzická osoba doloží doklad o absolvování odborného vzdělání nebo vykonané odborné zkoušce nebo doklady prokazující odbornou způsobilost žadatele. Dále předloží doklady prokazující, že v majetku žadatele jsou finanční prostředky minimálně ve výši 17 000 eur (pokud bude pojišťovací zprostředkovatel oprávněn přijímat od pojistníka pojistné nebo od pojišťovny výplaty pojistného plnění); doklady prokazující důvěryhodnost žadatele; pojistnou smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti pojišťovacího zprostředkovatele, pokud to jeho druh registrace vyžaduje. Jedná-li se o právnickou osobu, je nutné, aby navíc prokázal odbornou způsobilost odborný zástupce. Právnická osoba musí doložit úplný výpis z obchodního rejstříku, byla-li v něm zapsána již před podáním žádosti.¹⁴ Pro kategorie pojišťovací agent a pojišťovací makléř je podmínkou pro registraci doložit několikaletou praxi. Konkrétně 2 roky u pojišťovacího agenta a 4 roky u pojišťovacího makléře.

Pokud se jedná o vázaného pojišťovacího zprostředkovatele nebo pojišťovacího agenta, nahrazují se veškeré doklady písemným prohlášením příslušné pojišťovny, za kterou má být vázaný pojišťovací zprostředkovatel činný. V prohlášení je uvedeno, že žadatel splňuje podmínky odborné způsobilosti a že za jeho činnost nese pojišťovna plnou odpovědnost. Za podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele vyplňuje zmíněné písemné prohlášení pojišťovací agent, výhradní pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř, pro kterého má být

¹⁴ Srov. ustanovení § 13 Zákona o PZ.

podřízený pojišťovací zprostředkovatel činný. Pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř nese plnou odpovědnost za činnost podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele.

Veškerou změnu údajů zapisovaných do registru je potřeba hlásit bez zbytečného odkladu ČNB. Jak již bylo zmíněno, zápis do registru podléhá správnímu poplatku.

Jakmile jsou splněny podmínky pro zápis do registru, vydá ČNB žadateli do 60 dnů ode dne doručení žádosti Osvědčení o zápisu do registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí. Osoba zapsána v tomto registru je oprávněna provozovat zprostředkovatelskou činnost na území všech členských států.

Zákon o PZ v ustanovení § 17 uvádí případy, kdy dojde ke zrušení zápisu v registru. ČNB zápis v registru zruší, pokud například:

- registrovaná osoba o to sama požádá,
- registrovaná osoba ztratila svoji důvěryhodnost,
- registrovaná osoba po pozastavení činnosti nepokračovala ve své činnosti ve lhůtě stanovené ČNB,
- registrovaná osoba neprovozuje svou činnost nejméně po dobu 24 po sobě jdoucích kalendářních měsíců,
- dojde ke smrti fyzické nebo zániku právnické osoby.¹⁵

3.1.3. Důvěryhodnost

Zákon o PZ zmiňuje pojem důvěryhodnost fyzických a právnických osob. Za důvěryhodnou fyzickou osobu se považuje osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro hospodářský trestný čin, trestný čin proti majetku nebo jiný úmyslný trestný čin. Dále se jedná o osobu, na jejíž majetek nebylo vydáno rozhodnutí o úpadku, anebo nebyla členem statutárního orgánu právnické osoby, na jejíž majetek byl podán insolvenční návrh a byl zamítnut nebo prohlášen konkurs a byl zrušen z důvodu nedostačujícího majetku. Rovněž se jedná o osobu, které nebylo odejmuto povolení k provozování zprostředkovatelské činnosti.

V případě právnické osoby je taktéž nezbytné splnit podmínku bezúhonnosti. Tuto podmínku jsou povinni splňovat i všichni členové statutárního a dozorčího orgánu právnické osoby. Stejně jako u fyzické osoby, není žádoucí, aby bylo v minulosti právnické osobě odejmuto povolení k provozování činnosti pojišťovacího zprostředkovatele. Za důvěryhodnou se považuje právnická osoba, pokud na její majetek nebylo vydáno rozhodnutí o úpadku. Právnická osoba může být považována za důvěryhodnou i v případě, že byl na majetek

¹⁵ Srov. ustanovení § 17 Zákona o PZ.

prohlášen konkurs, ale byl zrušen jinak než usnesením o zrušení konkursu z důvodu nedostačujícího majetku.¹⁶

3.1.4. Odborná způsobilost

Aby byl splněn požadavek odborné způsobilosti, musí zprostředkovatel prokázat všeobecné znalosti a odborné znalosti a dovednosti nezbytné pro provozování zprostředkovatelské činnosti. Všeobecné znalosti se prokazují dokladem o ukončení střední školy. Odborné znalosti se prokazují dokladem o absolvování odborného studia na střední nebo vysoké škole v oboru pojišťovnictví, finančních služeb nebo souvisejících oblastí. Pokud není tato podmínka splněna, je nutno složit odbornou zkoušku. Pokud je vyžadována odborná praxe, je důležité, aby se týkala činnosti v pojišťovně nebo zajišťovně, zejména činnosti uzavírání a zprostředkování pojistných smluv.

Odborná způsobilost se skládá ze tří kvalifikačních stupňů. Pro každý typ zprostředkovatele platí jiný kvalifikační stupeň, jak již bylo popsáno v části Typy pojišťovacích zprostředkovatelů. Základní kvalifikační stupeň prokazuje znalosti v rozsahu odborného minima, což znamená znalosti pojistných produktů, které zprostředkovatel nabízí a schopnost tyto produkty klientovi vysvětlit. Na úrovni středního kvalifikačního stupně je nutné, kromě znalosti v rozsahu odborného minima, provést analýzu konkurenčních produktů pojišťoven a nabídnout klientovi pojistný produkt nejlépe vyhovující jeho potřebám. Zprostředkovatel se středním kvalifikačním stupněm odborné způsobilosti je povinen absolvovat nejméně dvouletou odbornou praxi. Vyšší stupeň odborné způsobilosti zahrnuje kromě požadavků základního a středního stupně navíc znalosti zajišťovacích produktů a povinnou odbornou praxi v rozsahu nejméně čtyř let.

ČNB na svých internetových stránkách zveřejňuje okruh otázek ke každému kvalifikačnímu stupni. Všechny typy pojišťovacích zprostředkovatelů jsou povinni si průběžně doplňovat odborné znalosti, proto je potřeba každých 5 let absolvovat doškolovací kurz.

¹⁶ Srov. ustanovení § 19 Zákona o PZ.

3.2. Povinnost registrace u ostatních institucí

Pojišťovací zprostředkovatel má kromě povinnosti registrovat se u ČNB také povinnost nahlásit svou činnost ostatním institucím. Jedná se zejména o finanční úřad, Českou správu sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovnu nebo živnostenský úřad. Těmto povinnostem vůči jednotlivým institucím je třeba věnovat zvýšenou pozornost, proto budou dále podrobněji rozebrány.

3.2.1. Finanční úřad

Jelikož většina pojišťovacích zprostředkovatelů jsou osobami samostatně výdělečně činnými (dále jen OSVČ)¹⁷, vzniká jim povinnost registrovat se u finančního úřadu, což vyplývá již z daňového řádu. V daňovém řádu je stanoveno, že registrační povinnost vzniká daňovému subjektu, kterému vznikne povinnost podat přihlášku k registraci k jednotlivé dani.¹⁸ Pojišťovacího zprostředkovatele se bude týkat zejména daň z příjmu fyzických či právnických osob, v některých případech daň z přidané hodnoty nebo daň silniční.

Registrační povinnost poplatníka daně z příjmu fyzických osob nalezneme v ustanovení § 39 zákona o daních z příjmů, kde je zmíněna povinnost podat přihlášku k registraci k dani z příjmů fyzických osob u příslušného správce daně do 15 dnů ode dne, ve kterém poplatník započal vykonávat činnost, která je zdrojem příjmů ze samostatné činnosti, nebo přijal příjem ze samostatné činnosti.¹⁹ Registrační povinnost poplatníků daně z příjmů právnických osob je uvedena v ustanovení § 39a.²⁰ Právnická osoba má taktéž povinnost podat přihlášku do 15 dnů od svého vzniku.

Poplatník vyplní přihlášku k registraci pro fyzické či právnické osoby, kterou nalezne na internetových stránkách finančních úřadů v sekci daňových tiskopisů (Finanční správa, 2017). Do přihlášky pojišťovací zprostředkovatel zaznamená zejména:

- daně, ke kterým se chce registrovat,
- příjmení, jméno, bydliště, rodné číslo,
- kontaktní údaje,
- datum počátku výkonu své činnosti.

¹⁷ Pojem OSVČ je definován v ustanovení § 9 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

¹⁸ Srov. ustanovení § 125 Zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu.

¹⁹ Srov. ustanovení § 39 Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

²⁰ Srov. ustanovení § 39a Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Povinnou přílohou k registraci je kopie Osvědčení o zápisu do registru vydané ČNB (Hrubošová, 2009). OSVČ tuto přihlášku doručí na místně příslušný finanční úřad, kterým je úřad v místě bydliště dané osoby.

Daň z příjmů fyzických osob

Okamžikem registrace u ČNB a následně finančního úřadu se pojišťovací zprostředkovatel stává samostatným podnikatelským subjektem, který je povinen každoročně podávat daňové přiznání a tudíž se řídit jak zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, tak některými ustanoveními v zákoně č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

V rámci daňového přiznání bude pojišťovací zprostředkovatel vyplňovat zejména část vztahující se k příjmům ze samostatné činnosti, ty jsou definovány v ustanovení § 7 zákona o daních z příjmů. Základem daně jsou pak příjmy z této činnosti snížené o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení.²¹ Existují dva způsoby, jak lze tyto výdaje uplatnit. Pojišťovací zprostředkovatel se může sám rozhodnout, zda bude uplatňovat skutečně vynaložené výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu, nebo výdaje procentem z příjmu, které činí pro pojišťovací zprostředkovatele 40 %, nejvýše lze však uplatit výdaje do částky 800 000 Kč.²²

Pojišťovací zprostředkovatel má možnost od základu daně odečíst položky uvedené v ustanovení § 15 zákona o daních z příjmů zvaných nezdanitelná část základu daně. Jedná se zejména o:

- dar poskytnutý obci nebo kraji dle určitých podmínek,
- úroky zaplacené z úvěru ze stavebního spoření nebo hypotečního úvěru,
- příspěvky na penzijní připojištění nebo doplňkové penzijní spoření,
- zaplacené pojistné na soukromé životní pojištění.

Po odečtení těchto položek lze také od základu daně odečíst tzv. odčitatelné položky dle § 34 zákona o daních z příjmů. Nejčastější odčitatelnou položkou od základu daně může být daňová ztráta z předchozího období.

Daň ze základu daně sníženého o nezdanitelnou část základu daně (§ 15) a o odčitatelné položky od základu daně (§ 34) zaokrouhleného na celá sta Kč dolů činí u fyzických osob v roce 2017 15 %. Zde se může daňový poplatník setkat s pojmem solidární zvýšení daně. Pokud je totiž jeho příjem vyšší než 48 násobek průměrné mzdy stanovené podle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení, rozdíl mezi tímto příjmem

²¹ Srov. ustanovení § 7 odst. 3 Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

²² Srov. ustanovení § 7 odst. 7 Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

a 48násobkem průměrné mzdy se navíc zdaní 7% sazbou. Pro právnickou osobu činí sazba daně 19 %.²³

Vypočtená daň není však ještě konečná. Poplatník fyzická osoba může uplatnit různé slevy na dani, které daňovou povinnost mohou výrazně snížit. Základní slevou na dani je sleva na poplatníka, která je ve výši 24 840 Kč ročně.²⁴ Další slevy jsou například: sleva na invaliditu, studenta, sleva na umístění dítěte nebo nově sleva na evidenci tržeb.

Poslední možností jak si může poplatník snížit daňovou povinnost je využít daňové zvýhodnění na vyživované děti podle ustanovení § 35c zákona o daních z příjmů.

Následující tabulka č. 3.1 je příkladem výpočtu daňové povinnosti u pojišťovacího zprostředkovatele fyzické osoby:

Tabulka č. 3.1: Výpočet daňové povinnosti

Položky	Kč
Příjmy podle § 7	348 000
Výdaje ²⁵	139 200
Základ daně	208 800
Zaplacené pojistné na soukromé životní pojištění	11 000
Snížený základ daně	197 800
Daň (15 %)	29 670
Daň po slevě na poplatníka	4 830

Zdroj: vlastní zpracování.

3.2.2. Česká správa sociálního zabezpečení

Kromě toho, že je OSVČ povinná podávat daňové přiznání a platit daně, je také povinná platit tzv. pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Dobrovolně se pak může OSVČ rozhodnout, zda se bude navíc účastnit nemocenského pojištění a toto pojistné platit.

Jako OSVČ je tedy pojišťovací zprostředkovatel povinen se registrovat dle zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, k placení důchodového pojištění (Hrubošová, 2009). Tuto agentu zajišťuje Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen ČSSZ) a registraci je nutné podat do 8 dnů od zahájení podnikatelské činnosti. Místně příslušný úřad je opět úřad v místě bydliště fyzické

²³ Srov. ustanovení § 21 odst. 1 Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

²⁴ Srov. ustanovení § 35ba Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

²⁵ Pozn. výdaje jsou uplatněny procentem z příjmů ve výši 40 %.

osoby. Registrační formulář je k nalezení na internetových stránkách ČSSZ. V oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti bude především uvedeno:

- příjmení, jméno, bydliště, rodné číslo,
- kontaktní údaje,
- datum zahájení samostatné výdělečné činnosti,
- zda se jedná o hlavní nebo vedlejší činnost.

Přehled o příjmech a výdajích

OSVČ je povinna každoročně podávat ČSSZ přehled o příjmech a výdajích zejména z toho důvodu, aby bylo možné určit výši pojistného. Vyplnění přehledu vychází ze samotného daňového přiznání, jelikož je třeba znát tzv. vyměřovací základ, který se určuje z daňového základu. Vyměřovací základ je stanoven na 50 % hodnoty daňového základu.

Pokud však vyjde nižší, než tzv. minimální vyměřovací základ, použije se právě vyměřovací základ minimální. Ten je pro rok 2017 u hlavní činnosti 84 696 Kč a u vedlejší činnosti 33 888 Kč. (ČSSZ, 2017a). Následně se stanoví pojistné, které odpovídá 29,2 % ze stanoveného vyměřovacího základu, pokud chce být OSVČ účastna i nemocenského pojištění, procentní sazba se zvýší o 2,3 % na 31,5 % (ČSSZ, 2017b). Poté je nutné vypočítat měsíční zálohy na další období. Vzhledem k tomu, že toto pojistné se platí zálohově, může vzniknout OSVČ přeplatek na pojistném, který se na základě žádosti plátcí pojistného vrací, nebo dluh, který je potřeba doplatit. Následující tabulka č. 3.2 je příkladem výpočtu pojistného u pojišťovacího zprostředkovatele fyzické osoby:

Tabulka č. 3.2: Výpočet pojistného

Položky	Kč
Příjmy podle § 7	348 000
Výdaje	139 200
Základ daně	208 800
Vyměřovací základ (50 %)	104 400
Pojistné (29,2 %)	30 485
Zaplacené zálohy za rok	24 780
Zbývá doplatit	5 705
Měsíční zálohy na další rok	2 541

Zdroj: vlastní zpracování.

3.2.3. Zdravotní pojišťovna

Dle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění je povinen pojišťovací zprostředkovatel podat přihlášku k registraci k placení zdravotního pojištění, nejpozději do 8 dnů od zahájení podnikatelské činnosti (Hrubošová, 2009). Agendu zajišťuje ta zdravotní pojišťovna, pod kterou konkrétní OSVČ spadá. Opět zde platí místní příslušnost, která se rozlišuje podle trvalého bydliště. Veškeré informace o registraci jsou k nalezení u jednotlivých zdravotních pojišťoven.

Přehled o příjmech a výdajích

OSVČ má povinnost podat přehled o platbě pojistného za zdaňovací období a to všem zdravotním pojišťovnám, u kterých byla v tomto období pojištěna. Opět se použije pojem vyměřovací základ, který je, stejně jako u ČSSZ 50 % daňového základu. U zdravotního pojištění je rovněž stanoven minimální vyměřovací základ, který činí v roce 2017 169 392 Kč (VZP, 2017). Pojistné se stanoví jako 13,5 % z vyměřovacího základu (VZP, 2017). Po vypočtení pojistného může vzniknout OSVČ přeplatek nebo nedoplatek, který se řeší stejně jako u OSSZ. Pojistné se platí stejně jako v předchozím případě zálohově, je proto nutné určit zálohy na další rok. Následující tabulka č. 3.3 je příkladem výpočtu pojistného na zdravotní pojištění u pojišťovacího zprostředkovatele fyzické osoby:

Tabulka č. 3.3: Výpočet pojistného na zdravotní pojištění

Položky	Kč
Příjmy podle § 7	348 000
Výdaje	139 200
Základ daně	208 800
Vyměřovací základ (50 %) ²⁶	104 400
Minimální vyměřovací základ	169 392
Pojistné (13,5 %)	22 868
Zaplacené zálohy za rok	23 400
Přeplatek	532
Měsíční zálohy na další rok	1 906

Zdroj: vlastní zpracování.

²⁶ Dosažený vyměřovací základ nelze použít, jelikož je nižší než minimální vyměřovací základ, použije se tedy minimální vyměřovací základ.

3.2.4. Živnostenský úřad

V některých případech je pojišťovací zprostředkovatel povinen registrovat se na živnostenském úřadě. Jsou to případy, kdy se pojišťovací zprostředkovatel nevěnuje pouze činnosti podle zákona o PZ, ale plánuje věnovat se například i činnosti poradenské nebo zprostředkování jiných produktů než životního a neživotního pojištění. V praxi se drtivá většina zprostředkovatelů pojištění věnuje zprostředkování i jiných produktů na finančním trhu.²⁷ Živnostenské oprávnění je nutné například pro zprostředkování stavebního spoření, které spadá pod živnost ohlašovací, volnou. Zde je nezbytné zmínit, že případné výdaje, které by byly uplatňovány procentem z příjmů, se v daňovém přiznání uznávají ve výši 60 % (Zralý, 2013). Je proto důležité, aby si podnikatelský subjekt dokázal správně určit, podle jakého právního předpisu podniká.

Pokud se pojišťovací zprostředkovatel registruje přes živnostenský úřad, nemusí se zvlášť registrovat u ostatních zmíněných institucí, jelikož od roku 2006 byly živnostenské úřady prohlášeny za Centrální registrační místa. Podnikateli tak stačí vyplnit jediný formulář na živnostenském úřadě, aby provedl vedle vlastního ohlášení živnosti také daňovou registraci, oznámení ČSSZ, úřadům práce i příslušné zdravotní pojišťovně. Živnostenský úřad po shromáždění veškerých potřebných údajů postoupí přihlášky k registraci a oznámení věcně příslušným orgánům veřejné správy (Portál pro začínající podnikatele, 2011).

3.3. Shrnutí jednotlivých kroků

Aby mohl pojišťovací zprostředkovatel vykonávat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví, je potřeba splnit mnoho povinností. Nejdříve se musí zájemce o zprostředkovatelskou činnost rozhodnout, zda bude fungovat jako právnická či fyzická osoba, jelikož podmínky pro provozování tohoto oboru se budou v obou postaveních lišit. Poté se jako právnická či fyzická osoba zaregistruje ke zvolenému typu pojišťovacího zprostředkovatele.

²⁷ Tato problematika bude více přiblížena v dalších kapitolách.

Následující tabulka č. 3.4 shrnuje základní odlišnosti všech druhů pojišťovacích zprostředkovatelů, kteří jsou zastoupeni v ČR:

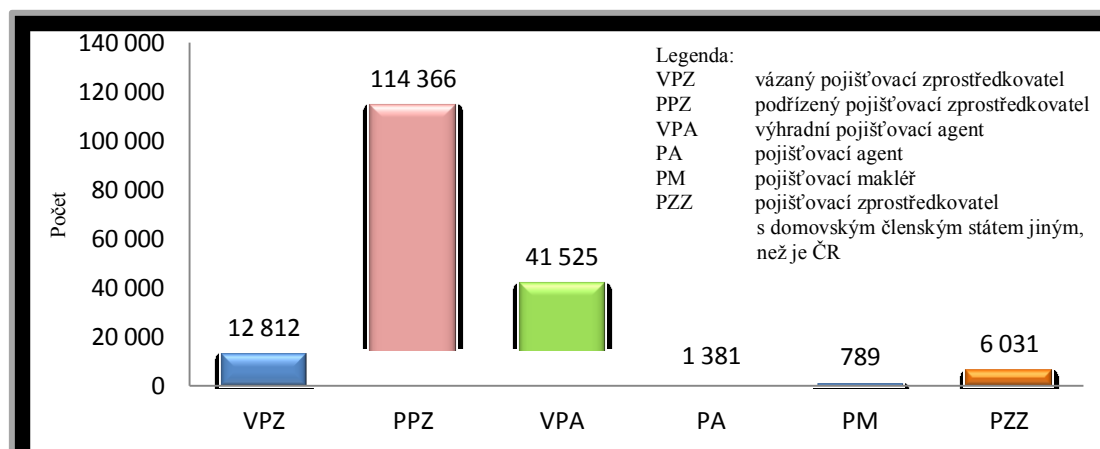
Tabulka č. 3.4: Základní odlišnosti pojišťovacích zprostředkovatelů v ČR

Zkratka	VPZ	PPZ	VPA	PA	PM
Předmět činnosti	vázaný pojišťovací zprostředkovatel	podřízený pojišťovací zprostředkovatel	výhradní pojišťovací agent	pojišťovací agent	pojišťovací makléř
Pro koho může vykonávat činnost	pro více pojišťoven, jen nekonkurenční produkty	pro VPA, PA nebo PM	jen pro jednu pojišťovnu	pro více pojišťoven	pro klienta
Inkaso pojistného	ne	ne	ano	ano	ano
Zprostředkování plnění	ne	ne	ano	ano	ano
Odborná způsobilost	základní kvalifikační stupeň	základní kvalifikační stupeň	základní kvalifikační stupeň	střední kvalifikační stupeň	vyšší kvalifikační stupeň
Povinnost pojištění odpovědnosti	ne	ne	ne	ano	ano
Správní poplatek za registraci	10 000 Kč ²⁸				

Zdroj: vlastní zpracování.

Po splnění podmínky důvěryhodnosti a odborné způsobilosti je možné provést u ČNB registraci. Vzhledem k tomu, že se může pojišťovací zprostředkovatel registrovat do více kategorií, počet zprostředkovatelů v registru nemusí úplně odpovídat realitě. Druhým důvodem, proč počet zprostředkovatelů není úplně přesný, je, že ČNB eviduje všechny zprostředkovatele, neaktivní zprostředkovatele z registru vymaže až po 2 letech. Graf č. 3.1 ukazuje, jak jsou v ČR zastoupeny jednotlivé kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů:

Graf č. 3.1: Počty pojišťovacích zprostředkovatelů v jednotlivých kategoriích

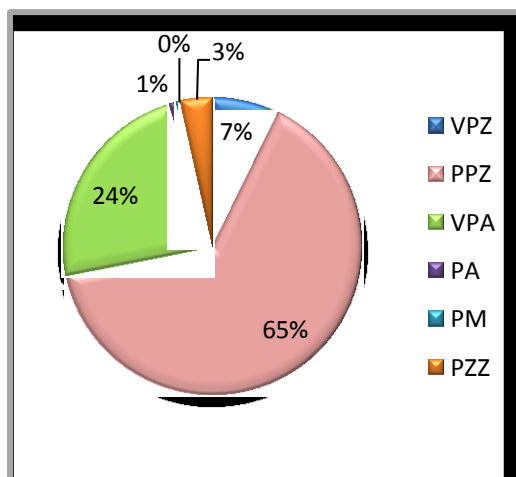
Zdroj: (ČNB, 2017a), vlastní zpracování.

²⁸ Sjednocení správního poplatku za registraci všech skupin pojišťovacích zprostředkovatelů na částce 10 000 Kč je součástí novely zákona o správních poplatcích, účinné od 15. července 2011. Zavedení jednotné výše správního poplatku za registraci všech skupin pojišťovacích zprostředkovatelů je součástí střednědobé koncepce sjednocení pravidel distribuce na finančním trhu, na které Česká národní banka spolupracuje s Ministerstvem financí, profesními asociacemi a spotřebitelskými sdruženími (ČNB, 2011a).

Z grafu vyplývá, že největší zastoupení mají podřízení pojišťovací zprostředkovatelé, naopak nejnižší počet registrovaných subjektů je u pojišťovacích makléřů. Na pojišťovací makléře je totiž kladen nejvyšší nárok jak v rozsahu činností, tak ve kvalifikačním stupni odborné způsobilosti.

Graf č. 3.2 poukazuje na procentuální zastoupení jednotlivých kategorií:

Graf č. 3.2: Počty pojišťovacích zprostředkovatelů v jednotlivých kategoriích

Zdroj: (ČNB, 2017a), vlastní zpracování.

Zprostředkovatelská činnost je podnikatelská činnost jako každá jiná, proto je nutné dodržovat i právní předpisy, které souvisejí s odvodem daní, pojistným na sociální zabezpečení a zdravotním pojištěním. S tím právě souvisí povinnost registrace u všech ostatních institucí.

4. Dohled nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů

4.1. Česká národní banka

Dohled nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů provádí ČNB. Je však nutné zmínit, který právní akt tento dohled umožňuje, a sice zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem. Ten umožnil integrovat dohled nad finančním trhem do ČNB. Před účinností tohoto zákona existovalo několik regulátorů, a to Komise pro cenné papíry, Úřad dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění, Úřad pro dohled nad družstevními záložnami nebo Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo financí.

Jak uvádí Böhm a Mužáková (2010), díky tomu teď může ČNB vnitřními předpisy a vytvořením jednotné dozorové kultury zajistit, aby v řadě významných oblastí dohledu byla v každodenní praxi uplatňována stejná kritéria ve vztahu k různým finančním institucím:

- zvýšení přehlednosti systému regulace a dozoru,
- omezení překrývání kompetencí mezi dozorovými orgány,
- efektivnější monitoring finančního trhu,
- prohloubení výkonu konsolidovaného dohledu.

Podle Böhma a Mužákové (2010) optimální regulace a dozor finančních trhu zabezpečuje také řadu funkcí, zejména:

- omezuje některá rizika spojená s podnikáním na finančním trhu,
- omezuje možnost nelegálních praktik,
- zabezpečuje dodržování standardů včetně požadavků transparentnosti obchodování a pravidel etiky obchodování,
- omezuje riziko zřetězení platební neschopnosti bank, popřípadě i dalších finančních institucí.

4.1.1. O ČNB

ČNB byla zřízena ústavou České republiky. Základním právním předpisem pro fungování ČNB je zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. Jak uvádí (Kantnerová, 2016):

- ČNB je ústřední (centrální) bankou České republiky a orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem,

- ČNB je právnickou osobou, která má postavení veřejnoprávního subjektu se sídlem v Praze; nezapisuje se do obchodního rejstříku,
- ČNB jsou svěřeny kompetence správního úřadu v rozsahu stanoveném zákonem o ČNB a zvláštními právními předpisy,
- ČNB hospodáří samostatně s odbornou péčí s majetkem, který jí byl svěřen státem,
- ČNB provádí další činnost podle zákona a podle zvláštních právních předpisů.

Mezi hlavní orgány ČNB patří bankovní rada a poradní orgány. Bankovní rada je nejvyšší orgán, který určuje měnovou politiku a rozhoduje o zásadních věcech, například rozpočet ČNB nebo organizační uspořádání. Členy rady jsou guvernér, dva viceguvernéři a čtyři další členové. Všechny členy bankovní rady jmenuje prezident republiky. Mezi poradní orgány řadíme rozkladovou komisi a výbor pro finanční trh. Rozkladová komise připravuje návrhy rozhodnutí bankovní rady vydaných ve správním řízení a výbor pro finanční trh dohlíží nad finančním trhem, sleduje obecné koncepce, strategie a přístupy k dohledu, řeší nové trendy nebo regulaci a systémové otázky finančního trhu (Kantnerová, 2016).

ČNB má sedm regionálních zastoupení, které se nachází v Praze, Ústí nad Labem, Plzni, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Brně a Ostravě. (ČNB, 2017b). ČNB je také součástí Evropského systému centrálních bank a podílí se na plnění jeho cílů a úkolů.

Hlavním cílem ČNB podle článku 98 Ústavy ČR a podle ustanovení § 2 zákona o České národní bance je péče o cenovou stabilitu (Rýdl, Barák a kol., 2014). „*Dosažení a udržení nízkoinflačního prostředí v ekonomice představuje trvalý předpoklad k vytváření podmínek pro udržitelný hospodářský růst*“ (Kantnerová, 2016, s. 47). ČNB také podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu.

ČNB také určuje měnovou politiku, dále vydává bankovky a mince, řídí a dohlíží na peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank (ČNB, 2017b). Dohled vykonává nad bankovním sektorem, pojišťovnictvím, kapitálovým trhem, penzijním připojištěním, družstevními záložnami, směnárnami a institucemi elektronických peněz (Kurka, Paříková, 2014). ČNB také zpracovává statistické informace.

4.1.2. Dohled nad finančním trhem

Podle Rejnuše (2016) mají centrální banky ve vyspělých státech stejnou náplň činnosti a primárními funkcemi centrálních bank jsou funkce makroekonomická a funkce

mikroekonomická. Do mikroekonomických funkcí řadíme právě provádění dohledu nad finančním trhem a řešení krizí.

Jak již bylo zmíněno, dohled nad provozováním činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů vykonává ČNB. Pokud vykonává pojišťovací zprostředkovatel z jiného členského státu svou činnost v ČR, dohled vykonává příslušný orgán dohledu domovského členského státu pojišťovacího zprostředkovatele v součinnosti s ČNB (Zuzaňák, Šulcová, Hora, 2011). Podle ustanovení § 22 zákona o PZ je pojišťovací agent a pojišťovací makléř povinen ve lhůtě do konce března kalendářního roku předkládat ČNB roční výkaz činnosti, který bude obsahovat seznam pojišťoven nebo pojišťovacích zprostředkovatelů, pro které byl v uplynulém kalendářním roce činný, objem uzavřených obchodů za uplynulý kalendářní rok a objem pojistného, popřípadě pojistného plnění, pokud byl v uplynulém kalendářním roce zmocněn k jeho přenosu. Podrobnosti a formu ročního výkazu činnosti stanovuje ČNB vyhláškou.

ČNB je povinna vzájemně si měnit s příslušnými orgány dohledu informace o pojišťovacích zprostředkovatelích, kterým bylo uloženo opatření k nápravě nebo sankce, jestliže hrozí zrušení zápisu v registru. Na žádost si ČNB s příslušnými orgány dohledu vyměňuje informace související s činností pojišťovacích zprostředkovatelů. Také je ČNB povinna na vyžádání sdělit každému informace o příslušných orgánech dohledu ostatních členských států, proto takové údaje shromažďuje a pravidelně aktualizuje.²⁹

4.1.3. Sankce a pokuty

Pokud dojde k porušení zákona o PZ, je ČNB oprávněna:

- uložit opatření k nápravě,
- pozastavit činnost pojišťovacího zprostředkovatele,
- uložit pokutu za přestupek,
- uložit pokutu za správní delikt,
- uložit pořádkovou pokutu.

Opatření k nápravě a pozastavení činnosti

V případě, že ČNB při výkonu dohledu zjistí, že činnost pojišťovacího zprostředkovatele není v souladu se zákonem o PZ, uloží svým rozhodnutím opatření k nápravě.

²⁹ Srov. ustanovení § 22 zákona o PZ, platného od 1. 12. 2016.

Pokud však nápravu pojišťovací zprostředkovatel neučiní, může ČNB činnost zprostředkovateli pozastavit z těchto důvodů:

- činnost pojišťovacího zprostředkovatele není v souladu se zákonem o PZ,
- pojišťovacímu zprostředkovateli zaniklo pojištění odpovědnosti,
- pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř nesplňuje podmínku finanční jistiny,
- odpovědný zástupce nesplňuje podmínky stanovené zákonem o PZ.

Pozastavit činnost pojišťovacího zprostředkovatele lze nejvýše na dobu 6 měsíců. Po tuto dobu není možné, aby pojišťovací zprostředkovatel provozoval zprostředkovatelskou činnost, tzn., nesmí uzavírat nové pojistné smlouvy ani provádět správu pojištění u stávajících smluv (Hrubošová, 2009). Osoba, u níž je rozhodnuto o pozastavení činnosti je povinna odevzdat ČNB osvědčení o zápisu do registru.

Přestupky a správní delikty

Podle zákona o PZ se přestupku může dopustit fyzická osoba, správního deliktu právnická osoba. Jedná-li se o fyzickou osobu, může se dopustit přestupku zejména tím, že:

- v žádosti o zápis nebo změnu údajů v registru uvede nesprávné údaje,
- jako pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř uvede v ročním výkazu činnosti nesprávné údaje.

Za tyto přestupky hrozí uložení pokuty do výše 1 000 000 Kč.³⁰

Právnická osoba se dopustí správního deliktu zvláště tím, že:

- v žádosti o zápis nebo změnu údajů v registru uvede nesprávné údaje,
- jako pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř uvede v ročním výkazu činnosti nesprávné údaje,
- provozuje zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví v rozporu s údaji uvedenými v registru ČNB,
- ve stanovené lhůtě nesplní opatření k nápravě uložené ČNB,
- vyžaduje od osoby, která se má podílet na zprostředkovatelské činnosti složení vstupního poplatku jako podmínky výplaty příštích odměn za tuto činnost.

U právnických osob je možno uložit pokutu až do výše 10 000 000 Kč.³¹

³⁰ Srov. ustanovení § 25, Zákona o PZ.

³¹ Srov. ustanovení § 26, Zákona o PZ.

Pořádková pokuta

Pokud pojišťovací zprostředkovatel při výkonu dohledu neposkytne potřebnou součinnost nebo nevyhoví výzvě ČNB, může ČNB takovému zprostředkovateli uložit pořádkovou pokutu do výše 5 000 000 Kč.³² Pořádkovou pokutu lze uložit opakovaně, součet pokut však nesmí přesahovat částku 20 000 000 Kč.

Případy uložení pokut ČNB

Na jaře roku 2016 udělila ČNB pokutu společnosti OVB Allfinanz, a.s., pojišťovacímu agentovi, za klamavé obchodní praktiky. Konkrétně se jednalo o výkon zprostředkovatelské činnosti podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů, kteří prezentovali klientům investiční životní pojištění jako spoření nebo spořicí účty s tím, že se jedná o produkt, u něhož lze kdykoli vybrat vložené peněžní prostředky nebo že se jedná o garantované zhodnocení, jež lze včetně zhodnocení vybrat po 2 až 5 letech jeho trvání. Kromě toho bylo investiční životní pojištění představováno jako produkt, u něhož lze vybírat prostředky dle potřeby, aniž by klienty současně upozornili zejména na to, že výše původně sjednaného pojistného a skutečná délka trvání smlouvy má, a to zejména v prvních letech trvání smlouvy, významný či zásadní vliv na možnou výši výběru peněžních prostředků (ČNB, 2015). Pojišťovací zprostředkovatelé tedy porušili zákaz užívání nekalých obchodních praktik podle ustanovení § 4 Zákona o ochraně spotřebitele. Tím se společnost dopustila správního deliktu podle ustanovení § 24 Zákona o ochraně spotřebitele a ČNB udělila pokutu ve výši 5 mil Kč.

Přitom 3 roky zpět dostala zmíněná společnost již jednou pokutu za porušení povinností investičního zprostředkovatele, a to ve výši 2 mil Kč (ČNB, 2013).

V roce 2012 byla uložena pokuta ZFP akademii, a.s. ve výši 2 mil Kč za to, že společnost vyžadovala od osob, které se měly podílet na její zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví, složení vstupního poplatku jako podmínky nezbytné pro výplatu příštích odměn za tuto zprostředkovatelskou činnost. Tím se dopustila správního deliktu podle ustanovení § 26 odst. 2 písm. c) zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích. Pokuta byla udělena také za to, že při propagaci a prezentaci produktů penzijního připojištění a životního pojištění v rámci modelových příkladů, uváděla ZFP akademie zavádějící informace o výnosu těchto finančních produktů, a tím porušila povinnost vykonávat svou činnost s odbornou péčí dle ustanovení § 12 odst. 5 písm. b) zákona o penzijním připojištění ve spojení s ustanovením § 21 odst. 1 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích (ČNB, 2012).

³² Srov. ustanovení § 22a, Zákona o PZ.

Několik pokut v řadě obdržela společnost IFP Institut Finančního Poradenství, a.s. Stejně jako v předchozím zmíněném případě společnost vyžadovala od osob, které se měly podílet na její zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví, složení vstupního poplatku jako podmínky nezbytné pro výplatu příštích odměn za tuto zprostředkovatelskou činnost. Pokuta však byla ve výši 6 mil Kč, jelikož kromě uvedeného společnost také používala klamavé obchodní praktiky. Ty spočívaly v uzavírání s osobami se zájmem vykonávat pro ni zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví ve formě vyhledávání nových klientů a nových zájemců o zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví nepojmenovaných smluv, které obsahovaly právo těchto osob na peněžitou provizi za získání v pořadí druhého a každého dalšího zájemce o výkon zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví (ČNB, 2011b).

4.2. Ostatní subjekty pojistného trhu

Kromě ČNB, která dohled provádí ze zákona, existují i jiné instituce, které usměrňují pojistný trh a zabývají se zejména ochranou spotřebitele a kvalitou zprostředkovatelských služeb v pojišťovnictví. Mezi tyto instituce patří:

- Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR,
- Asociace českých pojišťovacích makléřů,
- Česká asociace pojišťoven,
- Evropská federace pojišťovacích zprostředkovatelů.

4.2.1. Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR

Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR (dále jen AFIZ) byla založena v roce 2002. Hlavním důvodem pro založení tohoto občanského sdružení byla změna právní úpravy investičních zprostředkovatelů, kteří do té doby spadali pod režim živnostenského zákona. Tato organizace sdružuje jak fyzické, tak právnické osoby, poskytující službu investičního zprostředkovatele.

V roce 2004 asociace rozšířila svou působnost na všechny zprostředkovatelské poradenské činnosti na finančním trhu. Od té doby mohou být členy nejen investiční zprostředkovatelé, ale všechny fyzické nebo právnické osoby, které působí na finančním trhu jako zprostředkovatelé nebo poradci (AFIZ, 2017a). Členství v této asociaci je zcela dobrovolné.

Cílem asociace je rozvoj služeb na finančním trhu a zvyšování ochrany spotřebitelů. AFIZ se aktivně podílí na tvorbě podmínek a pravidel, která napomáhají k prosazování principů poctivého obchodního styku, ochrany dobrých mravů a posílení obecné důvěry ve finanční trh.

Členové asociace mají své vlastní stanovy, které se dobrovolně zavázali dodržovat. Například, v ustanovení § 3 stanov asociace je vymezen rozsah činností, z nichž nejdůležitější jsou (AFIZ, 2017b):

- asociace aktivně přispívá k tvorbě obecně závazných právních předpisů, které se svým zaměřením dotýkají aktivit jejích členů na finančním trhu,
- asociace svojí činností pomáhá při vytváření a rozvoji standardního prostředí finančního trhu České republiky s využitím principů a zkušeností uplatňovaných na obdobných trzích zemí EU,
- asociace shromažďuje, vyhodnocuje, propaguje a pomáhá zavádět do praxe osvědčené zkušenosti a znalosti, kterých může být využito ve prospěch široké veřejnosti,
- činnost asociace je zaměřena na rozvoj finančního trhu v České republice za současné kultivace podnikatelského a spotřebitelského prostředí této sféry s důrazem na ochranu spotřebitelů.

AFIZ má vlastní etický kodex, který by členové měli dodržovat. Etický kodex upravuje zejména pravidla chování vůči spotřebitelům, zprostředkovatelům nebo státním orgánům. Dalšími zásadami jsou například poskytovat své služby profesionálně, poctivě nebo zachovávat mlčenlivost o důvěrných skutečnostech, které se týkají spotřebitele.

4.2.2. Asociace českých pojišťovacích makléřů

Asociace českých pojišťovacích makléřů (dále jen AČMP) byla založena v březnu roku 1994. Makléřské společnosti pocitovaly nutnost sdružení, aby mohly prosazovat společné profesní zájmy a také budovat prestiž této profese ve sféře českých finančních služeb. Vzhledem k tomu, že kritéria pro členství v asociaci byla velmi přísná, vznikla v roce 1999 další profesní organizace, a sice Komora pojišťovacích makléřů. Po určitou dobu tak vedle sebe existovala dvě profesní sdružení s vlastními aktivitami, které se často prolínaly. V roce 2000 přijala AČMP nové stanovy, které otevřely možnost členství všem registrovaným makléřům – právnickým osobám. Díky tomu začal po roce 2003 proces sblížování s Komorou

pojišťovacích makléřů. V roce 2005 se obě organizace sloučily a zůstává název Asociace českých pojišťovacích makléřů.

AČMP se zabývá hned několika oblastmi jako je legislativa, etika, publicita, vzdělávání, odborné otázky profese a mezinárodní kontakty. V oblasti legislativy se asociace podílela například na přípravě zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích nebo na podobě obsahu nové směrnice EU o zprostředkování pojištění. AČMP má také vlastní etický kodex, který je potřeba důsledně dodržovat. Asociace se rovněž vyjadřuje k aktuálním problémům na finančním trhu, poskytuje odborné informace nejen pro klienty, ale i pro širší veřejnost.

4.2.3. Česká asociace pojišťoven

Česká asociace pojišťoven (dále ČAP) je zájmovým sdružením na organizaci a podporu vzájemné pomoci, spolupráce a zabezpečení zájmů pojišťoven a zajišťoven (Zuzaňák, Šulcová, Hora, 2011). Svou činnost ČAP zahájila v roce 1994. Členy této asociace mohou být pojišťovny mající povolení k podnikání v pojišťovnictví, vyjma zdravotních pojišťoven.

Úkolem ČAP je: „*zajišťovat mezi pojišťovnami vzájemnou výměnu a sdílení informací o skutečnostech týkajících se pojištění fyzických a právnických osob, za účelem prevence a odhalování pojistného podvodu a dalšího protiprávního jednání*“ (ČAP, 2017a). Proto asociace vyvinula elektronický výměnný informační systém ELVIS, na kterém se mnohou podílet všechny členské pojišťovny ČAP. Tento systém umožňuje výměnu informací o pojišťovacích zprostředkovatelích, jejichž jednání lze vůči pojišťovně nebo klientům hodnotit jako protiprávní. ELVIS všechny tyto informací shromažďuje. Jedná se například o porušení obecně závazných právních předpisů při výkonu zprostředkovatelské činnosti, porušení smluvních závazků k pojišťovně, uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů v souvislosti s uzavřením pojistné smlouvy. Sdílení těchto informací vede k vyšší ochraně spotřebitele.

Dalšími úkoly ČAP jsou (ČAP, 2017b):

- zpracovávat připomínky k právním předpisům, které se týkají oblasti pojišťovnictví,
- vytvářet nástroje, které zabrání pojistným podvodům,
- sjednocovat pravidla a postupy členů v oblasti technické, informační a statistické,
- vytvářet informační nástroje pro veřejnost, informovat o vývoji pojistného trhu, pojistných produktech a novinkách,

- vytvářet pravidla etického chování v pojišťovnictví.

4.2.4. Evropská federace pojišťovacích zprostředkovatelů

Evropská federace pojišťovacích zprostředkovatelů (dále jen BIPAR) sdružuje přes 46 národních asociací pojišťovacích agentů a makléřů z celé Evropy a ze Středozeří. Hlavním posláním federace je podporovat evropské regulační prostředí, v němž mohou zprostředkovatelé prosperovat a zároveň zajištění spravedlivé hospodářské soutěže a přiměřené úrovně ochrany spotřebitele (BIPAR, 2017). Součástí BIPAR je i Česká asociace pojišťovacích makléřů.

BIPAR informuje o pojišťovacích trendech a obchodních příležitostech, pořádá semináře a školení, konference, pomáhá národním asociacím u národních vlád. Toto sdružení je také zakládajícím členem Mezinárodní federace pojišťovacích zprostředkovatelů WFII, která má podobné cíle (Zuzaňák, Šulcová, Hora, 2011).

Institute podporující činnost pojišťovacích zprostředkovatelů vznikly z různých důvodů. Některé se zabývají kvalitou finančně-poradenských služeb, jiné sdružují samotné zprostředkovatele za účelem lepší spolupráce s finančním trhem. Jejich úloha je na pojistném trhu velice důležitá, jelikož svou činností chrání zájmy spotřebitele a snaží se zkvalitňovat práci zprostředkovatelů pojištění. To dělají jmenované profesní organizace například tím, že členové těchto organizací musejí dodržovat určitý etický kodex. Pokud klient spolupracuje se zprostředkovatelem, který je členem nějakého sdružení, může očekávat i určitou kvalitu a úroveň jeho služeb.

Ne všichni zprostředkovatelé jsou členy asociací. Například AFIZ eviduje v současné době 528 fyzických a 9 právnických osob, z nichž nejznámější na trhu jsou Partners Financial Services nebo ZFP akademie (AFIZ, 2017c). Počet členů AČMP je ještě nižší, jelikož samotných pojišťovacích makléřů je v ČR zastoupeno nejméně ze všech kategorií. V současné době má asociace celkem 76 členů, z nichž velice známými společnostmi jsou například Renomia, a. s. nebo Insia, a. s. (AČMP, 2017).

5. Pojišťovací zprostředkovatelé v praxi

5.1. Činnost pojišťovacího zprostředkovatele

Málokdo si dokáže představit, co všechno je náplní práce pojišťovacího zprostředkovatele, proto bude tato oblast více objasněna. Je důležité zmínit, že pojišťovací zprostředkovatel většinou nevykonává aktivity týkající se pouze pojištění, ale zajišťuje svým klientům také investice, spoření, penzijní připojištění nebo hypotéky. Pojištění je tak pouze jednou z oblastí, které tento zprostředkovatel řeší. V širším pojetí se používá výraz finanční poradce. Zajímavé je, že pojem finanční poradce není nikde v legislativě zakotven. Obecně víme, že je to fyzická osoba poskytující odborný názor v oblasti financí s následnou realizací klientových potřeb.³³ Není tedy regulována činnost samotného finančního poradce, ale je regulován prodej jednotlivých produktů (Jak pojišťovat, 2014). Veškeré povinnosti týkající se požadavků na vykonávání této činnosti jsou pak zakotveny v jednotlivých právních předpisech, které se týkají konkrétního produktu. Pokud si tedy přeje pojišťovací zprostředkovatel vykonávat i jinou činnost než sjednávání pojištění podle zákona o PZ, musí splňovat další podmínky týkající se sjednávání ostatních produktů na finančním trhu.

Následující tabulka 5.1 uvádí zákonné požadavky pro zprostředkovávání jednotlivých typů finančních produktů:

Tabulka č. 5.1: Zákonné požadavky pro zprostředkování jednotlivých typů produktů

Produkt	Zákon	Vzdělání	Odbornost	Registrace
Životní a neživotní pojištění	38/2004 Sb. ³⁴	ukončené středoškolské vzdělání	vykonání odborné zkoušky	registrace u ČNB, poplatek jednorázově 10 000 Kč
Investice	256/2004 Sb. ³⁵ 15/1998 Sb. ³⁶	ukončené středoškolské vzdělání	absolvování odborného kurzu	registrace u ČNB, bez poplatku

³³ Například zprostředkování pojištění, hypotečního úvěru, stavebního spoření atd.

³⁴ Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí.

³⁵ Zákon o podnikání na kapitálovém trhu.

³⁶ Zákon o dohledu v oblasti kapitálového trhu.

Důchodové spoření a doplňkové penzijní připojištění	256/2004 Sb. ³⁷ 15/1998 Sb. ³⁸ 426/2011 Sb. ³⁹ 427/2011 Sb. ⁴⁰ 428/2011 Sb. ⁴¹ 215/2012 Sb. ⁴²	maturitní zkouška	vykonání odborné zkoušky	registrace u ČNB, jednorázově 2000 Kč, každoročně pak 1000 Kč
Spotřebitelský úvěr (včetně části úvěrů ze stavebního spoření a hypoteční úvěr)	257/2016 Sb. ⁴³	střední vzdělání s maturitní zkouškou	vykonání odborné zkoušky	registrace u ČNB, 2000 Kč, každoročně pak 1000 Kč
Stavební spoření	96/1993 Sb. ⁴⁴	-	-	živnostenské oprávnění, živnost volná – výroba, obchod a služby jinde nezařazené, poplatky za oprávnění jednorázově 1000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Z uvedené tabulky vyplývá, že nároků na vykonávání této profese je mnoho, včetně dodržování veškerých právních předpisů s touto činností souvisejících.

Co se týče poskytnutí služby klientovi, nejedná se pouze o zprostředkování určitého typu smlouvy. Kvalitní finanční poradce na prvním setkání nejdříve zjistí alespoň tyto základní údaje:

- přání, potřeby a požadavky klienta,
- věk,
- zaměstnání,
- základní informace o manželce/manželovi,
- počet dětí,
- měsíční příjmy a výdaje domácnosti.

Na základě těchto informací by měl finanční poradce provést analýzu trhu a vybrat pro klienta nejvhodnější dostupné řešení, které později představí klientovi. Klient by měl mít na výběr z několika možných řešení a na základě svého uvážení, po dostatečném informování o produktech, jejich výhodách a nevýhodách se pro konkrétní produkt rozhodnout. Poradce

³⁷ Zákon o podnikání na kapitálovém trhu.

³⁸ Zákon o dohledu v oblasti kapitálového trhu.

³⁹ Zákon o důchodovém spoření.

⁴⁰ Zákon o doplňkovém penzijním spoření.

⁴¹ Zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o důchodovém spoření a zákona o doplňkovém penzijním spoření.

⁴² Zákon o odborné způsobilosti pro distribuci některých produktů na finančním trhu.

⁴³ Zákon o spotřebitelském úvěru, platný od 1. 12. 2016.

⁴⁴ Zákon o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření.

pak zprostředkuje uzavření smlouvy a s klientem zůstává nadále v kontaktu, aby zajišťoval pravidelnou správu smluv, aktualizaci údajů nebo i změnu smluv v případě potřeby klienta.

Spolupracovat s finančním poradcem může být v mnoha případech přínosné, jelikož se orientuje na finančním trhu v mnoha produktech, ve smluvních podmínkách jednotlivých produktů. Dokáže klientovi poradit s nahlášením pojistné události, a v neposlední řadě může také informovat o novinkách na finančním trhu, které se klienta přímo dotýkají. Klient tak své finanční portfolio nemusí sám řešit a navštěvovat všechny možné instituce zvlášť. Vše může vyřešit s jediným poradcem takřka u jednoho stolu. Bohužel ne vždy tomu tak je. Trh je finančními poradci v ČR přesycen a někteří nevykonávají svou činnost s odbornou péčí, proto má spousta klientů s finančními poradci negativní zkušenosti. Finanční trh je sice velice významně regulován, je však rovněž důležité, aby sami klienti měli alespoň základní znalosti finanční gramotnosti a při jednání s finančním poradcem rozuměli základním principům finančního a pojistného trhu.

5.2. Povinnosti pojišťovacího zprostředkovatele

Zákon o PZ upravuje mnoho povinností pojišťovacích zprostředkovatelů. V rámci základních povinností je zde zejména povinnost vykonávat svou činnost s odbornou péčí, chránit zájmy spotřebitele, uvádět pravdivé, doložené, úplné, přesné, jasné a nikoli dvojsmyslné údaje a informace, nezamlčovat klientovi údaje o charakteru a vlastnostech poskytovaných služeb (Adolt, Suchánek, 2005). Pokud klient požádá o předložení osvědčení o zápisu do registru, je zprostředkovatel povinen toto osvědčení předložit. Na žádost klienta je také zprostředkovatel povinen sdělit způsob svého odměňování.⁴⁵

Pojišťovací zprostředkovatel nesmí klientovi poskytovat v souvislosti se svou činností neoprávněné finanční, materiální, či nemateriální výhody. Kromě toho je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s výkonem své činnosti a nesmí je zneužít ve svůj prospěch.

V ustanovení § 21 zákona o PZ jsou uvedeny informace, které pojišťovací zprostředkovatel musí sdělit klientovi před uzavřením pojistné smlouvy. Jedná se zejména o:

- název společnosti a sídlo, za kterou pojišťovací zprostředkovatel jedná,
- jméno a příjmení pojišťovacího zprostředkovatele,
- registr, ve kterém je zprostředkovatel evidován,
- způsob, jakým lze ověřit jeho zápis v registru,

⁴⁵ Nikoli konkrétní výši odměny.

- postup, jakým způsobem mohou dotčené osoby podat stížnost nebo žalobu na pojišťovacího zprostředkovatele.

Dále je povinen pojišťovací zprostředkovatel klienta informovat, jakým způsobem poskytuje zprostředkování pojištění.⁴⁶ Pokud zprostředkovatel poskytuje své doporučení na základě analýzy nabídky pojišťoven, je povinen analyzovat dostatečné množství nabízených produktů na trhu tak, aby mohl podle odborných kritérií doporučit uzavření pojistné smlouvy odpovídající potřebám a požadavkům klienta. Před uzavřením pojistné smlouvy je pojišťovací zprostředkovatel povinen zaznamenat požadavky a potřeby klienta, které souvisí s požadovaným pojištěním a také důvody, proč zprostředkovatel doporučuje výběr konkrétního pojistného produktu. Veškeré informace je nutno poskytnout písemně nebo na nosiči dat, jasně, přesně a klientovi srozumitelnou formou, v jazyce, ve kterém je pojištění sjednáváno. Pokud jsou informace napřed poskytovány ústně, po uzavření smlouvy se doloží písemně.

Od roku 2012 vznikla povinnost poskytovat klientovi informace podle § 21a až § 21d zákona o PZ. Tyto povinnosti se týkají zejména pojistitelů, tzn. pojišťoven. Pojišťovací zprostředkovatel jakožto mezičlánek je však těmito povinnostmi rovněž vázán. Jedná se zejména o poskytování informací ohledně názvu a sídla pojistitele, způsobu podání stížnosti na pojistitele, poskytnutí charakteristiky sjednávaného pojištění, poskytnutí informace o riziku investice apod.

5.3. Zprostředkovatelská smlouva

Pojišťovací zprostředkovatel může spolupracovat s pojišťovnou, výhradním pojišťovacím agentem, pojišťovacím agentem nebo pojišťovacím makléřem (Hrubošová, 2009). U všech těchto vztahů je nutná písemná smlouva a smluvní vztah mezi všemi stranami upravuje nový občanský zákoník. V pojistné praxi se můžeme setkat s několika typy smluv:

- smlouva o obchodním zastoupení,
- smlouva o zprostředkování,
- smlouva příkazní,
- smlouva inominátní,
- plná moc.

Zprostředkovatel musí jednat v souladu s podmínkami své smlouvy, která bude zpravidla obsahovat: míru pravomocí zprostředkovatele v jednání jménem pojistitele, způsob stanovení

⁴⁶ Například, zda je povinen poskytovat řádnou analýzu, nebo má smluvní povinnost vykonávat zprostředkování pojištění výhradně pro jednu nebo naopak pro více pojišťoven.

odměny, způsob a časové vymezení vzájemného vyrovnání účtů, způsob nakládání s dokumentací uzavřených pojistných smluv, možné způsoby ukončení vztahu a obchodní důsledky takového stavu, právo obou stran odstoupit od dohody (Páleník, 2007). Páleník (2007) také zmiňuje, že zprostředkovatel „*musí jednat v dobré víře a nepřijímat úplatky ani tajné provize*“.

Nejčastěji uzavíranou smlouvou mezi zmíněnými je smlouva o obchodním zastoupení, můžeme se s ní setkat u vázaného pojišťovacího zprostředkovatele, který tento typ smlouvy uzavírá přímo s pojišťovnou, nebo u podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, který smlouvu uzavírá buď s pojišťovacím agentem, výhradním pojišťovacím agentem nebo pojišťovacím makléřem. Více než polovina pojišťovacích agentů i pojišťovacích makléřů jsou právnické osoby, tudíž zprostředkovatel uzavírá smlouvu s určitou společností (ČNB, 2017a). V České republice jsou nejvýznamnějšími pojišťovacími agenty: OVB Allfinanz, a. s.; Partners Financial Services, a.s.; ZFP akademie, a.s. nebo Broker Consulting, a.s. Mezi nejvýznamnější pojišťovací makléře v České republice patří: Renomia, a. s.; Marsh, s.r.o.; Aon Central and Eastern Europe a.s.; Respect, a.s. a Ok Group, a. s. (O pojištění, 2016).

Se smlouvou o zprostředkování se můžeme nejčastěji setkat u pojišťovacích makléřů, kteří zmíněnou smlouvu uzavírají s klientem (Hrubošová, 2009).

Smlouva inominátní není upravená v žádném právním předpise. Tento typ smlouvy se na pojistném trhu vyskytuje poměrně často, jelikož ji lze přizpůsobovat podle potřeby. Společností, která tuto smlouvu využívá ve vztahu ke svým zprostředkovatelům je například Fincentrum, a. s. (Krámek, 2008). Častým uzavíraným vztahem je také plná moc, kdy zprostředkovatel přímo zastupuje svého klienta před pojišťovnami.

5.3.1. Smlouva o obchodním zastoupení

Smlouva o obchodním zastoupení je upravena v novém občanském zákoníku (dále jen NOZ). V ustanovení § 2483 je definováno, k čemu se obchodní zástupce zavazuje. Obchodní zástupce se jako nezávislý podnikatel zavazuje dlouhodobě vyvíjet pro zastoupeného činnost směřující k uzavírání určitého druhu obchodu, na jeho účet a zastoupený se zavazuje platit obchodnímu zástupci provizi. Je nutné, aby smlouva o obchodním zastoupení byla v písemné formě.

Zmíněný typ smlouvy můžeme dále rozdělit na výhradní obchodní zastoupení a nevýhradní obchodní zastoupení. V případě výhradního obchodního zastoupení je zastoupený (například pojišťovací agent) povinen pro určený okruh obchodů spolupracovat

pouze s jediným obchodním zástupcem (například jedním pojišťovacím zprostředkovatelem) a obchodní zástupce nesmí vykonávat obchodní zastoupení pro jiné osoby. V praxi se spíše vyskytuje nevýhradní obchodní zastoupení, kdy může zastoupený pověřit obchodním zastoupením i další osoby. V rámci České republiky má pojišťovací agent i několik tisíc obchodních zástupců, právě podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů (Zámečník, 2012).

Ze smlouvy o obchodním zastoupení rovněž vyplývají určité povinnosti. Podle ustanovení § 2489 NOZ vykonává obchodní zástupce svou činnost s odbornou péčí, dbá zájmů zastoupeného a postupuje v souladu s pokyny zastoupeného. Zastoupený má naproti tomu povinnost sdělit obchodnímu zástupci údaje nezbytné k plnění jeho povinností a poskytnout nezbytnou dokumentaci vztahující se k předmětu jeho činnosti. Předmětem závazku obchodního zástupce je tedy vyhledávání zájemců o uzavření obchodů, které jsou vymezeny ve smlouvě. V situaci pojišťovacího zprostředkovatele to tedy znamená vyhledávání potenciálních klientů, se kterými bude následně uzavřen pojistný produkt. Za porušení povinností stanovených ve smlouvě o obchodním zastoupení, může zastoupený požadovat smluvní pokutu. V tomto případě se může jednat například o porušení povinnosti mlčenlivosti a zacházení s osobními údaji, nebo porušení konkurenční doložky.

Obchodnímu zástupci náleží za jeho uzavřené obchody provize, kterou mu vyplácí zastoupený. Důležité je ustanovení v § 2500 NOZ, které zní: *„Má se za to, že provize obchodního zástupce zahrnuje i náklady spojené s obchodním zastoupením. Bylo-li ujednáno, že zastoupený uhradí tyto náklady obchodnímu zástupci vedle provize, vznikne obchodnímu zástupci právo na úhradu nákladů, pokud mu vznikne i právo na provizi“*.

Mezi zprostředkovateli se většinou smlouva o obchodním zastoupení uzavírá na dobu neurčitou. Pokud je tak učiněno, platí určitá pravidla pro výpovědní lhůty. Výpovědní doba je pro první rok trvání obchodního zastoupení jeden měsíc, pro druhý rok dva měsíce, pro třetí a další roky tři měsíce (Hrubošová, 2009).

Pokud zanikne smlouva o obchodním zastoupení, má obchodní zástupce v některých případech právo na zvláštní odměnu.⁴⁷ Tu mu zastoupený vyplatí pokud:

- zastoupenému získal nové zákazníky nebo významně rozvinul obchod s dosavadními zákazníky a zastoupený má dosud z těchto obchodů podstatné výhody,
- placení zvláštní odměny je s ohledem na všechny okolnosti případu spravedlivé, jsou-li vzaty v úvahu všechny okolnosti, zejména provize, kterou obchodní zástupce ztrácí a která vyplývá z obchodů uskutečněných s těmito zákazníky.⁴⁸

⁴⁷ V minulosti používán termín *odstupné*.

Velice diskutovanou problematikou se v poslední době ve smlouvách o obchodním zastoupení pojišťovacích zprostředkovatelů stala konkurenční doložka. Několik případů se dostalo již k soudnímu řízení, jelikož mnohé konkurenční doložky se považují za neplatné, z důvodu jejich nesprávného vymezení (Krámek, 2008). V zákoně je stanoveno, že strany si mohou ujednat, že obchodní zástupce po zániku obchodního zastoupení nesmí na určeném území nebo vůči určenému okruhu osob na tomto území vykonávat činnost, která by měla soutěžní povahu ve vztahu k předešlé činnosti. Zákon dále uvádí, že konkurenční doložka, která zmíněné větě odporuje nebo je ujednána na dobu delší než dva roky od zániku zastoupení, je neplatná. Pokud konkurenční doložka omezuje obchodního zástupce více, než vyžaduje potřebná míra ochrany zastoupeného, může soud konkurenční doložku omezit.⁴⁹

Aby byla tedy konkurenční doložka platná, musí obsahovat tyto náležitosti:

- písemná forma,
- časové vymezení,
- územní vymezení nebo okruh osob,
- vymezení předmětu činnosti.

5.3.2. Smlouva o zprostředkování

Smlouva o zprostředkování je upravena v NOZ §2445. Smlouvou o zprostředkování se zprostředkovatel zavazuje, že zájemci zprostředkuje uzavření určité smlouvy se třetí osobou, a zájemce za to platí zprostředkovateli provizi.⁵⁰ Samotná smlouva se pak uzavírá přímo mezi zájemcem a třetí osobou (pojišťovnou), zprostředkovatel v této smlouvě nefiguruje (Cervanová, 2014). Tento zprostředkovatel vyvíjí svou činnost vždy jednorázově, tzn. ve vztahu k určité smlouvě. Zprostředkovatel má nárok na provizi, která je většinou vázána na to, zda je smlouva uzavřena, či nikoli.

Smlouva o zprostředkování obsahuje práva a povinnosti jak zprostředkovatele, tak klienta. Při uzavření této smlouvy obdrží zprostředkovatel také plnou moc klienta, aby jej mohl zastupovat při jednání s pojišťovnami.

Zásadní rozdíl mezi smlouvou o obchodním zastoupení a zprostředkovatelskou smlouvou je v tom, že obchodní zastoupení je činnost dlouhodobá, kdežto zprostředkování se vztahuje ke konkrétní smlouvě.

⁴⁸ Srov. ustanovení § 2514 NOZ.

⁴⁹ Srov. ustanovení § 2518 NOZ.

⁵⁰ Srov. ustanovení § 2445 NOZ.

5.3.3. Smlouva příkazní

Před novelou občanského a obchodního zákoníku byla hojně využívána smlouva mandátní.⁵¹ Po novele byla tato smlouva z legislativy zcela vyloučena, nenalezneme ji ani v novém občanském zákoníku, ani v novém zákoně o obchodních korporacích (LEGIS, 2017). Z toho důvodu byla mandátní smlouva v obchodních vztazích nahrazena smlouvou příkazní, ačkoli se v mnoha oblastech tyto dvě smlouvy od sebe liší.

Příkazní smlouvou se příkazník (tedy pojišťovací zprostředkovatel) zavazuje obstarat záležitost příkazce (např. pojišťovacího agenta). Podle ustanovení § 2432 NOZ příkazník plní příkaz poctivě a pečlivě podle svých schopností; použije přitom každého prostředku, kterého vyžaduje povaha obstarávané záležitosti, jakož i takového, který se shoduje s vůlí příkazce. Mandátní smlouva byla v této souvislosti přísnější, mandatář byl totiž povinen postupovat při své činnosti s odbornou péčí (Kolman, 2003). Další odstavec zmíněného ustanovení se týká odměny. Z tohoto odstavce vyplývá, že příkazník přenechává příkazci veškerý užitek z obstarané záležitosti, tzn., že příkazní smlouva je ze své podstaty neúplatná (Kolman, 2003). Aby úplatná byla, je nutné tuto podmínku ve smlouvě výslovně uvést. Jinak to bylo v mandátní smlouvě, z té již ze zákona vyplývalo, že úkony ze smlouvy vyplývající jsou odměněny.⁵² U příkazní smlouvy je možné přímé i nepřímé zastoupení, u mandátní smlouvy nepřímé zastoupení nepřípadalo v úvahu.⁵³

5.4. Odměna pojišťovacích zprostředkovatelů

Pojišťovacímu zprostředkovateli náleží za zprostředkovatelskou činnost odměna. Jedná-li se o smlouvu příkazní, má zprostředkovatel nárok na úplatu. U ostatních smluv, zejména u smlouvy o obchodním zastoupení je odměna vyplácena ve formě provize. Nárok na úplatu vzniká, pokud pojišťovací zprostředkovatel řádně vykoná činnost, ke které byl povinen, bez ohledu na to, zda činnost přinesla očekávaný výsledek. Nárok na provizi vzniká v okamžiku, kdy pojišťovací zprostředkovatel splnil závazek ze smlouvy (Hrubošová, 2009).

„*V pojišťovnictví vzniká nárok na provizi splněním tzv. iniciační podmínky*“ (Hrubošová, 2009, s. 55). Za iniciační podmínku se v oblasti pojišťovnictví považuje zaplacení pojistného ze strany klienta. Podle ustanovení § 2505 NOZ, je provize splatná nejpozději poslední den měsíce následujícího po skončení čtvrtletí, ve kterém na ni vzniklo právo.

⁵¹ Srov. ustanovení § 566 obchodního zákoníku, platného do 31. 12. 2013.

⁵² Srov. ustanovení § 566 obchodního zákoníku, platného do 31. 12. 2013.

⁵³ Nepřímým zastoupením se rozumí jednání svým jménem na účet třetí osoby, přímým zastoupením se rozumí jednání jménem třetí osoby na její účet.

Výši odměny si pojišťovny stanovují samy. Každý produkt je hodnocen, co se týče provizí individuálně, záleží na ziskovosti jednotlivých produktů. Základními parametry pro nastavení provize u životního pojištění jsou například pojistná doba, vstupní věk pojištěného, pojistná částka nebo frekvence placení. U pojištění neživotního je to zpravidla pojistná částka, limit pojistného plnění nebo výše pojistného, věk klienta nehraje roli.

Od prosince roku 2016 existují nová pravidla pro rozložení odměny životního pojištění. Zanikne-li pojištění do 5 let ode dne svého vzniku z jiného důvodu než v důsledku pojistné události, má podle ustanovení § 21e pojišťovací zprostředkovatel právo nejvýše na poměrnou část sjednané odměny za dobu prvních 5 let trvání tohoto pojištění. Tato poměrná část se určí jako podíl skutečné doby trvání pojištění vyjádřené v započatých měsících a doby 60 měsíců.⁵⁴

5.4.1. Získatelská provize

Získatelská provize se vyplácí u nově sjednané pojistné smlouvy v prvním roce trvání smlouvy, nebo u již existující pojistné smlouvy za navýšení pojistné částky, například přidání připojištění. Forma úhrady této provize může být prováděna dvěma způsoby. První způsob se nazývá „pay as you go“, což znamená, jak platí klient, tak se vyplácí provize. Tato metoda úhrady se nejčastěji používá u neživotního pojištění (Hrubošová, 2009). Druhý způsob je tzv. zálohová provize, která se počítá z ročního předpisu pojistného a vyplácí se celá najednou při úhradě první splátky pojistného ze strany klienta. Zmíněný způsob se nejčastěji využívá u pojištění životního.

Dalším používaným termínem v případě zálohové provize je tzv. vratka provize. Znamená to, že získatelskou provizi nebo její část je pojišťovací zprostředkovatel povinen vrátit, pokud je pojistná smlouva ukončena dříve než uplyne období, na které byla sjednána. Většinou se vratka uplatňuje u smluv životního pojištění. Podle Hrubošové (2009) existuje několik případů, kdy dojde k vrácení provizí, ty jsou následující:

- výpověď pojistné smlouvy ze strany pojišťovny v prvních 2 měsících,
- výpověď ze strany pojistníka,
- pro neplacení pojistného,
- v důsledku redukce pojistné smlouvy,
- výpověď ze strany pojistníka nebo pojišťovny po vzniku pojistné události.

⁵⁴ Srov. ustanovení § 21e Zákona o PZ, platného od 1. 12. 2016.

Při výplatě provize se pojišťovací zprostředkovatel může také setkat s pojmem zádržný fond.⁵⁵ Zde se jedná o částečné zadržení ziskatelské provize, právě kvůli případným vratkám. Znamená to, že pojišťovacímu zprostředkovateli bude strhnuto cca 15 % z provize a tato částka bude po nějakou dobu ponechána v zádržném fondu. Pokud ve sledovaném období nedojde ke zrušení smlouvy, zbývající část provize bude ze zádržného fondu uvolněna a vyplacena pojišťovacímu zprostředkovateli. Smyslem je, aby v případě zrušení smlouvy nebyl pojišťovací zprostředkovatel příliš finančně zatížen a vrácení provize proběhlo skrz zádržný fond a teprve, pokud by fond nestačil, by zprostředkovatel zbývající část uhradil přímo.

Příklad ziskatelské provize

Každá pojišťovna má své produkty provizně postavené odlišně. Proto se můžeme setkat i s tím, že srovnatelné konkurenční produkty mají jinou výši provizí. Například výše provize investičního životního pojištění při měsíčním vkladu 1000 Kč a pojistné době 30 let u Allianz pojišťovny činí 15 120 Kč, zatímco třeba u Kooperativy je to 14 380 Kč (Český makléř, 2017). Tato částka však není částkou, která se vyplátí pojišťovacímu zprostředkovateli. Je to sice provize, která je vyplacena pojišťovnou, avšak například podřízenému pojišťovacímu zprostředkovateli bude vyplaceno méně hned z několika důvodů. Za prvé, podřízený pojišťovací zprostředkovatel většinou spolupracuje s pojišťovacím agentem nebo makléřem, který má často ve svých vnitřních předpisech již zmíněný zádržný fond (Kawulok, 2017). Za druhé, pokud pojišťovací zprostředkovatel pracuje ve společnosti, kde jsou rozděleny kariérní stupně, bude záležet na jeho aktuální pozici. Čím vyšší kariérní stupeň, tím vyšší vyplacená provize. V některých případech si také pojišťovací makléř nebo pojišťovací agent, se kterým má podřízený pojišťovací zprostředkovatel smlouvu, může část provize ponechat jako kompenzaci za poskytnuté materiály, právní zázemí nebo za vzdělávání (Janda, 2009).

Výpočet provize k vyplacení proběhne následovně: Pokud vezmeme v úvahu měsíční vklad 1000 Kč, pojistnou dobu 30 let a společnost Allianz, vychází nám základní provize 15 120 Kč u nejvyššího kariérního stupně v určité společnosti. Vezmeme-li v úvahu začínajícího podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele u pojišťovacího agenta, jeho provize bude činit cca 5 400 Kč. To je 45 % z ročního pojistného. Následně odečteme například 15 % provize do zádržného fondu. Vyplacená provize je pak 4 590 Kč. Zádržná provize pak bude vrácena po uplynutí 5 let od sjednání, pokud bude smlouva stále v platnosti.

⁵⁵ Používaný v případě zprostředkování životního pojištění.

U neživotního pojištění, například pojištění domácnosti, bereme v úvahu výši ročního pojistného. To může činit například 1000 Kč ročně, odměna by pak byla ve výši cca 300 Kč. Nutno podotknout, že v každé společnosti jsou podmínky provizí a jejich výše různorodé, proto se jedná pouze o orientační propočty, které autorka zná z vlastní zkušenosti.

5.4.2. Následná provize

Následná provize je vyplácena u některých druhů dlouhodobých pojištění ve druhém a dalších letech trvání pojistné smlouvy. Nejčastější výskyt následné provize je u produktů životního pojištění. Podmínky vyplácení následné provize si opět každá pojišťovna nastavuje zcela individuálně. Následná provize je mnohem nižší než provize ziskatelská, řádově měsíčně desítky korun. Proto mají tyto provize význam spíše z dlouhodobého charakteru, kdy pojišťovací zprostředkovatel působí na trhu již dlouho, má početný pojistný kmen a jeho uzavřené smlouvy s klienty jsou stále aktivní. U následných provizí se neuplatňuje ani vratka provize ani zádržný fond (Hrubošová, 2009).

5.4.3. Ostatní provize

Druhů provizí je celá řada. Například tzv. superprovize, což je odměna, která je přiznávána v obchodní struktuře nadřazenému pojišťovacímu zprostředkovateli za vedení lidí ve struktuře pod sebou. Je stanovena jako % z provizí pojišťovacích zprostředkovatelů, které řídí nadřazený pojišťovací zprostředkovatel ve struktuře pod sebou.

Hrubošová (2009) zmiňuje také další provize, kterými mohou být například:

- provize za prolongaci, tj. za prodloužení pojistné smlouvy o další pojistné období,
- provize za dynamiku, tj. pokud klient přijme zvýšení pojistného ze strany pojišťovny o tzv. inflační navýšení.

5.5. Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů na pojistném trhu

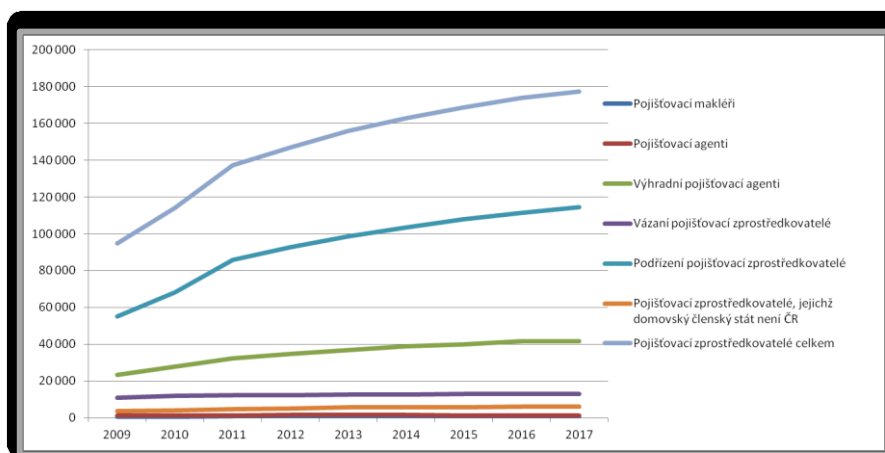
Pojistný trh se neustále vyvíjí, zejména v rámci regulace. Proto je dobré zmínit vývoj počtů pojišťovacích zprostředkovatelů v jednotlivých letech, ve kterém se odráží například i změny legislativy v provozování zprostředkovatelské činnosti. Následující tabulka č. 5.2 uvádí počty všech druhů pojišťovacích zprostředkovatelů v jednotlivých letech:

Tabulka č. 5.2: Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů v kategoriích v jednotlivých letech

Skupina	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
PM	639	689	728	760	782	790	780	783	786
PA	1 185	1 284	1 367	1 412	1 452	1 442	1 393	1 381	1 376
VPA	23 256	27 967	32 324	34 565	36 780	38 709	40 014	41 450	41 537
VPZ	10 964	11 811	12 278	12 421	12 676	12 751	12 917	12 823	12 809
PPZ	55 083	68 194	85 845	92 651	98 728	103 553	107 851	111 395	114 623
PZZ	3 741	4 055	4 704	4 937	5 570	5 691	5 802	5 997	6 035
Celkem	94 868	114 000	137 246	146 746	155 988	162 936	168 757	173 829	177 166

Zdroj: vlastní zpracování (ČNB, 2017a)

Graf č. 5.1: Trend vývoje počtu pojišťovacích zprostředkovatelů v letech

Zdroj: vlastní zpracování

Z uvedených údajů vyplývá, že obecný trend počtu pojišťovacích zprostředkovatelů roste. Když se však zaměříme na jednotlivé kategorie, vývoj se liší. U pojišťovacích makléřů byl v roce 2015 oproti roku 2014 zaznamenán pokles. Pojišťovací makléři jsou nejméně početnou skupinou v rámci pojišťovacích zprostředkovatelů, to svědčí i o nejmenším nárůstu počtu zprostředkovatelů v tomto postavení, konkrétně od roku 2009 do února 2017 bylo zaregistrováno 147 nových pojišťovacích makléřů.

Pojišťovacích agentů přibýlo od roku 2009 do února 2017 celkem 191. Zatímco u makléřů kromě mírného poklesu v roce 2015 docházelo ke stabilnímu nárůstu počtu zprostředkovatelů, počet pojišťovacích agentů od roku 2014 neustále klesá o desítky subjektů ročně.

Výhradní pojišťovací agenti jsou druhou nejpočetnější skupinou pojišťovacích zprostředkovatelů. Od roku 2009 do února 2017 je zaznamenán permanentní růst, to dokazuje i počet nově zaregistrovaných zprostředkovatelů v rámci tohoto období, konkrétně 18 281.

Největší nárůst výhradních pojišťovacích agentů můžeme sledovat na přelomu období 2009/2010, kdy se zvýšil počet zprostředkovatelů o 20,3 %.

Vázaných pojišťovacích zprostředkovatelů přibývá v rozmezí cca 75 – 847 ročně. Nejvýznamnější byl rok 2009 co do počtu nově zaregistrovaných, naopak v letech 2016 a 2017 došlo k poklesu počtu vázaných pojišťovacích zprostředkovatelů.

Nejvýraznější skupinou pojišťovacích zprostředkovatelů co do počtu jsou podřízení pojišťovací zprostředkovatelé. Jejich počet každoročně roste o poměrně významnou část. Největší nárůst byl v roce 2011, konkrétně o 17 651 podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů, což je nárůst oproti předchozímu roku o téměř 26 %. Celkový nárůst nově zaregistrovaných podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů od roku 2009 do února 2017 činí 59 540, což je největší nárůst ze všech kategorií zprostředkovatelů pojištění.

Pojišťovacích zprostředkovatelů s jiným domovským členským státem než je ČR každoročně také přibývá, avšak v menším množství. Největší nárůst můžeme zaznamenat v roce 2011, kdy se nově zaregistrovalo 649 zprostředkovatelů.

Díky významné novele zákona o PZ se předpokládá, že počet pojišťovacích zprostředkovatelů výrazně poklesne.

6. Změny v legislativě

6.1. Vývoj legislativy na evropském trhu

Regulace pojišťovnictví EU vychází především z práva EU, primárního a sekundárního (Mesršmíd, 2016).⁵⁶ Jak uvádí Mesršmíd (2016), existuje obecná shoda, že 80 – 90 % legislativy k pojišťovnictví přichází z Bruselu. Oblast zprostředkování pojištění je však velice specifická, jelikož každý stát má k této oblasti jiný postoj, proto dlouho trvalo nalézt mezi státy obecnou shodu v regulaci. Právní úpravy jednotlivých států byly velice odlišné. Například, způsob prodeje pojištění, typy pojišťovacích zprostředkovatelů, rozdílné distribuční kanály, odlišné požadavky na bezúhonnost nebo rozdílné způsoby odměňování pojišťovacích zprostředkovatelů.

Böhm (2004) uvádí, že Evropská unie považovala po dlouhou dobu vytvoření jednotného společného trhu v pojišťovnictví za cíl, který byl pevně zakotvený ve Smlouvě o Evropském hospodářském společenství již z roku 1958. Proto byl v roce 1976 schválen první právní akt týkající se zprostředkovatelů pojištění, konkrétně směrnice Rady (77/92/EHS) o opatřeních k posílení účinného výkonu svobody usazování a svobody služeb s ohledem na činnosti pojišťovacích agentů a makléřů a obzvláště o přechodných opatřeních s ohledem na tyto činnosti. Tato směrnice se snaží především umožnit usazování vybraných typů pojišťovacích zprostředkovatelů v jiném členském státě. Proto je zavedena povinnost členských států zajistit, aby kterémukoli uchazeči, jenž o to požádá, byly na jeho žádost poskytnuty informace o pravidlech týkajících se profese, kterou chce vykonávat (Mesršmíd, 2015).

Významný posun nastává v roce 1991, kdy je vydáno Doporučení Komise (92/48/EHS) o pojišťovacích zprostředkovatelích. Komise členským státům doporučuje, aby byli pojišťovací zprostředkovatelé podrobeni odborným požadavkům a registraci v souladu se zmíněným Doporučením. Z toho vyplývá, že zprostředkovatelem pojištění může být pouze osoba, která je registrována, má všeobecné znalosti, profesní znalosti a dovednosti a je bezúhonná. Nutno zmínit, že doporučení není pro členské státy právně závazné.

Zhruba o 10 let později vzniká směrnice Evropského parlamentu a Rady (2002/92/ES)⁵⁷, která nahrazuje směrnicí Rady z roku 1976. Směrnice stanovuje zejména pravidla pro fyzické a právnické osoby, které chtějí provozovat ve členském státě zprostředkovatelskou činnost. Je také vymezena přesná definice zprostředkovatelské činnosti,

⁵⁶ Primární právo zahrnuje smlouvy o fungování EU, sekundární právo se vztahuje zejména na směrnice, nařízení, rozhodnutí a doporučení.

⁵⁷ Zkratka IMD – Insurance Mediation Directive

kteřou používá ve své legislativě i Česká republika. Směrnice dále stanovuje požadavky na profesní způsobilost a zakládá povinnost registrace u příslušného orgánu daného členského státu, která byla dříve jen doporučením Komise. Pokud je tedy zprostředkovatel registrován, může svou činnost vykonávat jak v režimu svobody usazování, tak v režimu volného pohybu služeb (Mesršmíd, 2015). Dalším požadavkem je povinnost pojišťovacího zprostředkovatele sjednání pojištění odpovědnosti za škody při výkonu povolání. Důležité jsou také informační požadavky na zprostředkovatele uvedené ve čl. 12, které jsou opět totožné s právní úpravou v ČR.

V roce 2011 se začalo uvažovat také o změně směrnice MiFID I., o trzích finančních nástrojů.⁵⁸ Než se směrnice dostala do aktuální podoby, obsahovala více než 2000 pozměňovacích návrhů (Prorokowski, 2015). V roce 2014 proběhla změna IMD, která byla tehdy uskutečněna v souvislosti s přijetím směrnice označované jako MiFID II. Do této směrnice je mimo jiné doplněn pojem investiční produkt na bázi pojištění.⁵⁹

V současné době je tak na evropském trhu v platnosti Směrnice o distribuci pojištění 2016/97 zvaná IDD⁶⁰, která nahradila Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES o zprostředkování pojištění (IMD). Poměrně nově je také v platnosti MiFID II,⁶¹ směrnice o trzích finančních nástrojů, novinky se týkají hlavně posílení ochrany investorů. Dále bylo schváleno nařízení PRIIPs, o sdělení klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou, což znamená pro pojišťovací zprostředkovatele plnění dalších povinností. Účinnost Nařízení PRIIPs však byla posunuta až na rok 2018. Nejvýznamnější bod Nařízení PRIIPs je povinnost vypracovat ke každému produktu dokument sdělení klíčových informací (dále jen KID). Povinnost vypracovat KID je stanovena tvůrcům produktů s investiční složkou. Povinnost poskytovat KID je stanovena osobám, které poskytují poradenství o těchto produktech nebo je prodávají (Karel, 2015).

6.2. Vývoj legislativy na českém trhu

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES o zprostředkování pojištění IMD byla do českého právního řádu transponována zákonem č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně

⁵⁸ The Markets in Financial Instruments Directive

⁵⁹ Investiční produkt na bázi pojištění je „*pojistný produkt, který nabízí určitou hodnotu odkupného nebo hodnotu v době splatnosti, jež jsou zcela nebo zčásti vystaveny, přímo či nepřímo, tržním výkyvům*“ (Mesršmíd, 2015, s. 105).

⁶⁰ Insurance Distribution Directive

⁶¹ The Markets in Financial Instruments Directive

živnostenského zákona. Po dobu několika let zůstal tento zákon v téměř nezměněné podobě v platnosti a až koncem roku 2016 proběhla novelizace zákona o PZ. Zároveň však v roce 2016 došlo ke zrušení směrnice IMD, jenž byla nahrazena novou směrnicí IDD. Ta se rozšířila na všechny distribuční kanály, proto se mění i název směrnice a to na Směrnici o distribuci pojištění 2016/97. Tato směrnice má být do českého právního řádu transponována do 23. 2. 2018 (MFČR, 2016).

Jak vyplývá z konzultačního materiálu Ministerstva financí, podstatou nové směrnice je zejména sjednocení regulatorních principů a ochrany spotřebitele napříč finančním trhem, zajištění stejné úrovně ochrany spotřebitele pro různé způsoby distribuce, posílení důrazu na srozumitelnost a srovnatelnost informací o finančních produktech a zvýšení nároků na profesionalitu osob působících v daném odvětví (MFČR, 2016).

Nová směrnice IDD oproti dřívější IMD pojímá několik významných změn:

- rozšiřuje působnost regulace i na přímý prodej pojištění na pobočkách pojišťoven,
- zavádí přísnější pravidla jednání pro distribuci produktů životního pojištění s tzv. investiční složkou,
- posiluje požadavky na odbornost a důvěryhodnost osob zamýšlejících distribuovat pojištění, vč. požadavku na kontinuální profesní vzdělávání osob, které již v odvětví působí,
- zpřesňuje a vyjasňuje možnosti a pravidla přeshraničního poskytování pojistných služeb,
- rozděluje pravomoci mezi dohledovými orgány domovského a hostitelského státu,
- zavádí novou povinnost pojišťoven vyhodnocovat vhodnost nabízených pojistných produktů pro jednotlivé cílové skupiny zákazníků (MFČR, 2016).

Zaměstnanci v ČR nebyli povinni dodržovat zákon o PZ, nyní se na ně novela zákona bude vztahovat, jelikož je nová směrnice zaměřena na všechny distribuční kanály pojištění. Bude potřeba zpřísnit podmínky pro prodej životního pojištění a tyto požadavky doplnit do české právní úpravy. V rámci odbornosti bylo potřeba jednou za 5 let absolvovat školení, které mělo zajistit profesionalitu zprostředkovatelů, nyní bude potřeba zajistit kontinuální profesní vzdělávání v rozsahu min. 15 hodin ročně.

Ministerstvo financí umožnilo subjektům na finančním trhu vyjádřit se k transpozici směrnice IDD do českého právního řádu, a proto vyhlásilo od července 2016 do srpna 2016 veřejnou konzultaci. Konzultace se zúčastnilo 12 subjektů, z toho 7 profesních sdružení, 1

banka, 1 poradenská společnost, 1 jednotlivec, orgán dohledu a finanční arbitr. Tyto subjekty mohly reagovat zejména na tyto okruhy:

- obecný popis současného stavu a hodnocení potřeby změn,
- působnost na zprostředkovatele doplňkového pojištění,
- flotily,
- kontinuální odborná příprava,
- informační povinnosti,
- vázaný a spojený prodej,
- poradenství,
- registr smluv.

Veškeré připomínky byly zpracovány Ministerstvem financí a budou brány v úvahu při přípravě nové legislativy. Vzhledem k tomu, že nová směrnice obsahuje značné množství změn, připadá v úvahu vypracovat nový zákon o distribuci v pojišťovnictví, který by zcela nahradil zákon o PZ. Tento zákon by měl zejména:

- stanovit pouze dvě kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů, a to samostatní zprostředkovatelé a vázaní zástupci,
- revidovat stávající informační povinnosti,
- definovat nový systém ověřování odbornosti distributorů pojištění,
- vybavit ČNB účinnějšími sankčními pravomocemi (MFČR, 2016).

7. Závěr

Aby byla zajištěna dostatečná ochrana spotřebitele, je potřeba oblast zprostředkovatelů pojištění regulovat. Problémem ovšem je, že v některých zemích je tato sféra regulována více, naopak v jiných zemích méně. Evropská Unie se proto snaží legislativu s touto oblastí související co nejvíce harmonizovat. Tímto však dochází k neustálým změnám v právních předpisech týkajících se celého finančního trhu, což může být pro samotné zprostředkovatele pojištění přítěží. Podmínky pro provozování této činnosti se neustále zpříšňují, důraz je kladen na zvýšenou odbornost distributora nebo také větší informovanost klientů.

V úvodu diplomové práce jsem se zaměřila na oblast pojišťovnictví a jeho právní regulaci. Nejdříve jsem se zabývala samotnými pojmy pojišťovnictví, pojištění a riziko, jelikož jsou důležité k navázání na celou problematiku zprostředkování pojištění. V sekci Charakteristika pojišťovnictví jsem se věnovala zejména základním funkcím a úkolům pojišťovnictví, ze kterých vyplývá, že pojišťovnictví je důležitou oblastí nejen z hlediska ekonomického rozvoje, ale také hraje roli při stabilizaci ekonomických subjektů a podporuje nezaměstnanost. To dokazuje i fakt, že v České republice funguje celkem 54 pojišťoven. V práci je dále navázáno na právní regulaci pojišťovnictví, aby bylo možné pochopit souvislosti mezi jednotlivými právními předpisy. Závěr kapitoly je věnován již samotným zprostředkovatelům pojištění a jejich právní úpravě. Považovala jsem za důležité zmínit nejdříve všechny distribuční kanály, které na trhu působí, abych následně mohla zhodnotit, který distribuční kanál je nejvýznamnější. Z analýzy ministerstva financí pak vyplynulo, že pojišťovací zprostředkovatelé jsou velice podstatnou kategorií distributorů na pojistném trhu. Jednak jsou nejpočetnější skupinou v rámci prodeje pojištění, zároveň se nejvíce podílí na předepsaném pojistném, kde mají přes 70% podíl. V právní úpravě zprostředkovatelů pojištění jsem se pak věnovala hlavně zákonu o PZ, jelikož se jedná o základní právní předpis, který je povinen pojišťovací zprostředkovatel dodržovat. Jsou zde vysvětleny zásadní pojmy, jako je zprostředkovatel pojištění, zprostředkovatelská činnost nebo odpovědný zástupce. Bez objasnění těchto pojmů by nebylo možné pochopit vzájemné vazby jednotlivých ustanovení.

Následující kapitola je věnována procesu při zahájení zprostředkovatelské činnosti. V této tematické části jsem se snažila vysvětlit celý postup při registraci pojišťovacího zprostředkovatele. Aktuální právní úprava dovoluje vybrat si při registraci z celkem 6 kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů a je možné být registrován ve více kategoriích současně. Co je však důležité, že zprostředkovatelskou činnost může zprostředkovatel provozovat pouze v postavení, v jakém je registrován. Následně jsem se věnovala

podmínkám, které musí zprostředkovatel splnit, aby mohl být registrován u ČNB. Jedná se o podmínku důvěryhodnosti a podmínku odborné způsobilosti. V souvislosti s tímto jsem popsala fungování registru, který zřídila ČNB za účelem evidence pojišťovacích zprostředkovatelů. Velkou pozornost jsem věnovala i ostatním institucím, ke kterým má zprostředkovatel povinnost registrace. Jsou jimi finanční úřad, Česká správa sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovna a v některých případech i živnostenský úřad. Zprostředkování pojištění je podnikatelská činnost, proto je nutné z této činnosti odvádět příslušné daně. V závěru kapitoly jsem se nažila najít rozdíly mezi jednotlivými typy pojišťovacích zprostředkovatelů, načež jsem navázala na počty pojišťovacích zprostředkovatelů ve všech kategoriích. V ČR je registrováno téměř 180 000 zprostředkovatelů pojištění. Tak velký počet může být dán však tím, že zprostředkovatel může být registrován ve více kategoriích a že ČNB vymaže z registru neaktivní subjekty až po 2 letech.

Další problematikou, kterou jsem se zabývala v diplomové práci, byl výkon dohledu nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů. Dohledovým orgánem je v této oblasti ČNB, proto se věnuji základní charakteristice ČNB, jejím úkolům a cílům, abych následně navázala na dohled v oblasti pojistného trhu. Pro přiblížení problematiky jsem uvedla několik případů, kdy došlo k porušení zákona o PZ, a ČNB tak byla oprávněna udělit sankci či pokutu. Významnou roli hrají i ostatní subjekty pojistného trhu, jako jsou Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR, Česká asociace pojišťoven nebo Evropská federace pojišťovacích zprostředkovatelů. Tyto instituce vznikly za různým účelem. Jedno však mají společné, a sice že se snaží chránit zájmy spotřebitele a zkvalitňovat zprostředkovatelskou profesi.

Za stěžejní považuji část, která je věnována samotné činnosti pojišťovacího zprostředkovatele a jeho povinnostem. Zajímavé bylo zjištění, že v praxi se pojišťovací zprostředkovatel nevěnuje jen zprostředkování pojištění, ale často má licenci i na zprostředkování ostatních produktů na finančním trhu. Nejčastěji to jsou produkty stavebního spoření, penzijního připojištění nebo zprostředkování investic. Pokud zprostředkovatel prodává i ostatní produkty finančního trhu, je nutné, aby dodržoval další právní předpisy, které souvisí s prodejem těchto produktů. Dále jsem se věnovala povinnostem, které pojišťovací zprostředkovatel musí plnit. Zejména se jedná o povinnost vykonávat svou činnost s odbornou péčí, chránit zájmy spotřebitele nebo povinnost uvádět klientovi přesné a jasné údaje. Následně jsem se zaměřila na informace, které zprostředkovatel musí klientovi sdělit před uzavřením pojistné smlouvy. Druhá část této kapitoly je věnována

zprostředkovatelské smlouvě. I když smluv může být v tomto odvětví více, pozornost je zaměřena především na smlouvu o obchodním zastoupení. Jedná se totiž o nejčastěji uzavíranou smlouvu mezi zprostředkovateli. Z této smlouvy vyplývají určité povinnosti a nároky. Zejména jde o povinnost zástupce postupovat v souladu s pokyny zastoupeného, naproti tomu zastoupený má povinnost poskytnout zástupci provizi za uzavřené obchody. Pozornost je také věnována zvláštní odměně, která je vyplácená za určitých okolností, a konkurenční doložce. Konec kapitoly poukazuje na vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů na pojistném trhu v letech 2009 – 2017. Ten se jevil jako velice zajímavý, jelikož v některých kategoriích pojišťovacích zprostředkovatelů došlo k vysokému nárůstu, naopak jiné kategorie stagnují nebo klesají. Obecný trend počtu pojišťovacích zprostředkovatelů však roste. Z údajů uvedených ve zmíněné kapitole lze vyčíst, že nejpočetnější skupinou zprostředkovatelů jsou podřízení pojišťovací zprostředkovatelé, na druhém místě jsou výhradní pojišťovací agenti. Může to být zejména tím, že na tyto dvě kategorie se kladou nejmenší nároky v odbornosti.

V poslední kapitole jsem se zabývala budoucími změnami v legislativě, které se této problematice týkají. Nejdříve jsem nastínila vývoj legislativy na evropském trhu, jelikož většina právní úpravy z této oblasti pochází z Evropské unie. Následně se věnuji jednotlivým směrnicím, které jsou v současné době v platnosti. Jedná se zejména o směrnici MiFID II, o trzích finančních nástrojů, směrnice o distribuci pojištění 2016/97 s názvem IDD a Nařízení PRIIPs, o sdělení klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou. Závěrečná část je věnována legislativě na českém trhu, jelikož v rámci transpozice směrnice IDD do českého právního řádu bude docházet k zásadním změnám v oblasti zprostředkování pojištění. Za největší přínos nové směrnice považuji rozšíření působnosti regulace i na ostatní distributory pojištění. Zaměstnanec zprostředkovává pojištění stejně jako pojišťovací zprostředkovatel, z toho důvodu považuji za účelné a správné, aby byl i zaměstnanec z hlediska zákona považován za zprostředkovatele pojištění a dodržoval tak související právní předpisy. Vzhledem k tomu, že změn bude mnoho, připadá v úvahu vypracovat nový zákon o distribuci v pojišťovníctví, který by nahradil aktuální zákon o PZ. V souvislosti s novým zákonem se uvažuje i o dalších změnách, například, zavedení pouze dvou kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů. Z hlediska přehlednosti považuji tento návrh za vhodný, je však důležité, aby byly přesně stanoveny práva a povinnosti obou kategorií. Problém však vidím v Nařízení PRIIPs, které ukládá povinnost vypracovat ke každému produktu dokument sdělení klíčových informací.

V tomto dokumentu bude však údajů tolik, že klient se může cítit informačně přehlcen a údaje tak budou spíše matoucí.

V rámci rozsahu, který diplomová práce poskytuje, není možné pojmut celé téma, proto text odkazuje na relevantní knižní literaturu, související právní předpisy a internetové zdroje, ze kterých je vycházeno.

Cílem této práce bylo zjistit, zda má pojišťovací zprostředkovatel na pojistném trhu význam. Pokud vezmeme v úvahu, co všechno zprostředkovatel pojištění pro klienta vykonává, svůj význam na trhu beze sporu má. Dokáže se totiž velice dobře orientovat na pojistném i finančním trhu, může klientovi pomoci se specifickými požadavky, spolupracuje s klientem v rámci řešení pojistné události, pomáhá mu při vybírání vhodného produktu, neboť zná veškerá pozitiva a negativa těchto produktů. Klientovi dokáže problematiku vysvětlit a může s ním spolupracovat v dlouhém období. Zprostředkovatel tedy může zajistit klientovi komplexní služby od analýzy finančního trhu, přes nastavení vhodného finančního plánu až po pravidelnou správu pojištění, což jiné distribuční kanály často zajistit nemohou. Pojišťovací zprostředkovatel není významný pouze pro klienta, důležitou roli hraje i pro podnikatele či pojišťovny. Zajištění podnikatelských rizik může být často velice složité a náročné, většinou taková rizika na přepážce pojišťovny ani zajistit nelze. Proto je zde klíčový právě pojišťovací makléř. Pro pojišťovny je to zase otázka širokého záběru v rámci finančního trhu. Pojišťovna má sice vlastní zaměstnance, ti však nevytvoří tak velkou produkci jako právě externí pojišťovací zprostředkovatelé.

Je však potřeba kvalitu práce pojišťovacích zprostředkovatelů zvýšit, například přísnějšími podmínkami vstupu do odvětví nebo zvýšenými požadavky na odbornost. Na českém trhu je totiž pojišťovacích zprostředkovatelů registrováno mnoho, i přes přísnější podmínky pro splnění registrace jejich počet výrazně neklesá. Je to dáno také tím, že pojišťovací zprostředkovatelé jsou provizně velice zajímavě odměňováni. To souvisí právě s kvalitou zprostředkovatelské činnosti, jelikož někteří pojišťovací zprostředkovatelé vykonávají tuto činnost pouze za účelem zisku a nedbají ostatních povinností, což je v rozporu s ustanovením § 21 Zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, kde je uvedeno, že osoba provozující zprostředkovatelskou činnost je povinna tuto činnost vykonávat s odbornou péčí, chránit zájmy spotřebitele, zejména nesmí uvádět nepravdivé, nedoložené, neúplné, nepřesné, nejasné nebo dvojsmyslné údaje a informace.

Díky těmto nedostatkům, které jsou nejen na území ČR, ale v rámci celé Evropské Unie, vznikají v poslední době nové směrnice, jejichž cílem je zajistit kvalitní zprostředkovatelské

služby v oblasti finančního trhu. Nicméně přílišná regulace může naopak trh poškodit. Proto je nutné nalézt zlatý střed, který by podle mého názoru po transponování směrnice IDD zdaleka nenastane.

Přínos práce spatřuji zejména v komplexním shrnutí zprostředkovatelské činnosti a souvisejících činností, což může být užitečné zejména pro studenty k seznámení s odvětvím pojišťovacího práva nebo pro zájemce o tuto profesi či stávající zprostředkovatele pojištění. Vzhledem k tomu, že se v nejbližší době bude měnit právní úprava zprostředkovatelů pojištění, může rovněž diplomová práce sloužit jako podklad pro porovnání legislativních změn.

Seznam použité literatury

Monografie

1. ADOLT, Jiří a Petr SUCHÁNEK, 2005. *Pojišťovací zprostředkovatelé*. Praha: ASPI, 424 s. Právní rukověť (ASPI). ISBN 80-735-7096-3.
2. BÖHM, Arnošt, 2004. *Ekonomika a řízení pojišťoven v podmínkách po vstupu České republiky do Evropské unie: (vybrané aspekty)*. Praha: ASPI, 260 s. ISBN 80-735-7020-3.
3. BÖHM, Arnošt a Karina MUŽÁKOVÁ, 2010. *Pojišťovnictví a regulace finančních trhů*. Praha: Professional Publishing, 184 s. ISBN 978-80-7431-035-5.
4. DUCHÁČKOVÁ, Eva, 2015. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 305 s. ISBN 978-80-87865-25-5.
5. DUCHÁČKOVÁ, Eva a Jaroslav DAŇHEL, 2012. *Pojistné trhy: změny v postavení pojišťovnictví v globální éře*. Praha: Professional Publishing, 252 s. ISBN 978-80-7431-078-2.
6. HRUBOŠOVÁ, Marcela, 2009. *Profese pojišťovací zprostředkovatel, aneb, Co by měl každý "pojišťovák" vědět*. Praha: Linde, 118 s. Praktická příručka (Linde). ISBN 978-80-7201-775-1.
7. JANATA, Jiří, 2014. *Principy pojištění podnikatelů a právnických osob*. Praha: Professional Publishing, 127 s. ISBN 978-80-7431-140-6.
8. JURÁŠKOVÁ, Olga a Pavel HORŇÁK, 2012. *Velký slovník marketingových komunikací*. Praha: Grada, 272 s. ISBN 978-80-247-4354-7.
9. KANTNEROVÁ, Liběna, 2016. *Základy bankovníctví: teorie a praxe*. V Praze: C.H. Beck, 232 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-595-4.
10. KURKA, René a Anežka PAŘÍKOVÁ, 2014. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence*. V Praze: C.H. Beck, 216 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-277-9.
11. MESRŠMÍD, Jaroslav, 2015. *Regulace pojišťovnictví v EU*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-146-8.
12. MESRŠMÍD, Jaroslav, 2016. *Marketing v pojišťovnictví*. Praha: Kamil Mařík - Professional Publishing, 262 s. ISBN 978-80-7431-158-1.
13. PÁLENÍK, Vladislav, 2007. *Základy pojišťování především průmyslových a podnikatelských rizik*. Praha: Linde, 239 s. Praktické ekonomické příručky. ISBN 978-80-7201-644-0.
14. REJNUŠ, Oldřich, 2016. *Finanční trhy: učebnice s programem na generování cvičných testů*. Praha: Grada Publishing, 384 s. ISBN 978-80-247-5871-8.
15. RÝDL, Tomáš, Josef BARÁK, Luděk SAŇA a Petr VÝBORNÝ, 2014. *Zákon o České národní bance: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 344 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-622-8.
16. ŘEZÁČ, František, 2011. *Řízení rizik v pojišťovnictví*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 222 s. ISBN 978-80-210-5637-4.
17. ZUZAŇÁK, Aleš, 2006. *Marketing v pojišťovnictví*. 2., přeprac. vyd. Praha: Linde, 87 s. Praktické ekonomické příručky. ISBN 80-720-1627-X.

18. ZUZANÁK, Aleš, Jaroslava ŠULCOVÁ a Jan HORA, 2011. *Příručka pro zprostředkovatele pojištění*. 2. vyd. Praha: Linde, 239 s. Praktická příručka (Linde). ISBN 978-80-7201-838-3.

Internetové zdroje

1. AČPM, 2017. *AČPM: Historie a poslání AČPM* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://www.acpm.cz/index.php?action=section&id=7910>
2. AFIZ, 2017a. *AFIZ: O sobě* [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://www.afiz.cz/afiz-o-sobe/>
3. AFIZ, 2017b. *AFIZ: Stanovy* [online]. [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: <http://www.afiz.cz/stanovy/>
4. AFIZ, 2017c. *AFIZ: Právnícké osoby* [online]. [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: <http://www.afiz.cz/pravnicke-osoby/>
5. BIPAR, 2017. *BIPAR: About us* [online]. [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: <http://www.bipar.eu/en/about-us>
6. CERVANOVÁ, Anna, 2014. Kdy použít smlouvu o zprostředkování a kdy smlouvu o obchodním zastoupení? In: *Právo pro podnikatele* [online]. [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <https://pravopropodnikatele.cz/kdy-pouzit-smlouvu-o-zprostredkovani-a-kdy-smlouvu-o-obchodnim-zastoupeni/>
7. ČAP, 2017a. *ČAP: ELVIS* [online]. [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/images/pojisteni-v-praxi/ELVIS-web.pdf>
8. ČAP, 2017b. *ČAP: Základní údaje* [online]. [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/o-nas/organizacni-struktura/zakladni-udaje>
9. Český makléř, 2017. *Český makléř: Tabulka provizí* [online]. [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <http://www.ceskyamakler.cz/sluzby/pro-financni-poradce/tabulka-provizi>
10. ČNB, 2004. *ČNB: Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí* [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasiky/vyhlaska_582_2004.pdf
11. ČNB, 2011a. *ČNB: Poplatky za registraci pojišťovacích zprostředkovatelů* [online]. [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/poplatky_za_registraci_pojistovacich_zprostr.html
12. ČNB, 2011b. *ČNB: Rozhodnutí ČNB* [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/pravomocna_rozhodnuti/prilohy/Sp_2010_110_573.pdf
13. ČNB, 2012. *ČNB: Rozhodnutí ČNB* [online]. [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/pravomocna_rozhodnuti/prilohy/Sp_2010_158_573.pdf
14. ČNB, 2013. *ČNB: Rozhodnutí ČNB* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/pravomocna_rozhodnuti/prilohy/Sp_2011_181_573.pdf

15. ČNB, 2015. *ČNB: Rozhodnutí ČNB* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/pravomocna_rozhodnuti/prilohy/Sp_2014_60_573.pdf
16. ČNB, 2016. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem* [online]. Praha: Czech National Bank [cit. 2017-02-26]. ISBN 978-80-87225-66-0. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnn_e_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2015_cz.pdf
17. ČNB, 2017a. *ČNB: Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu* [online]. [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz
18. ČNB, 2017b. *ČNB: O ČNB* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/
19. ČSSZ, 2017a. *ČSSZ: Výše minimálních vyměřovacích základů osob samostatně výdělečně činných* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc/platba-pojistneho/vyse-minimalnich-vymerovacich-zakladu-osob-samostatne-vydelecne-cinnych-od-roku-1990.htm>
20. ČSSZ, 2017b. *ČSSZ: Nemocenské pojištění OSVČ* [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc/platba-pojistneho/nemocenske-pojisteni-osvc---platby-a-vazba-na-dp.htm>
21. Finanční správa, 2017. *Finanční správa: Databáze aktuálních daňových tiskopisů* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/danove-tiskopisy/databaze-aktualnich-danovych-tiskopisu>
22. Jak pojišťovat, 2014. *Jak pojišťovat: Detailní legislativní požadavky* [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://www.jakpojistovat.cz/>
23. JANDA, Josef, 2009. Provize v pojištění pod pokličkou. In: *Měsíc.cz* [online]. [cit. 2017-03-04]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/provize-v-pojisteni-pod-poklickou/>
24. KAREL, Ondřej, 2015. Nařízení PRIIPs přijato. In: *Www.opojisteni.cz: Pojistný trh* [online]. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.opojisteni.cz/pojistny-trh/narizeni-priips-prijato/>
25. KAWULOK, Zbyšek, 2017. Regulace provizí v životním pojištění. In: *ESEMESKA* [online]. [cit. 2017-02-07]. Dostupné z: https://www.esemeska.eu/to-jsme-my/nase-strategie/regulace_provizi_v_zivotnim_pojisteni/
26. KOLMAN, Petr, 2003. *Mandátní smlouva vs. smlouva příkazní* [online]. In: . [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mandatni-smlouva-vs-smlouva-prikazni-21590.html>
27. KRÁMEK, Vladek, 2008. *Konkurenční doložky ve smlouvách s poradci jsou nejspíš neplatné* [online]. In: . [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/clanky/konkurencni-dolozky-ve-smlouvach-s-poradci-jsou-nejspis-neplatne/>
28. LEGIS, 2017. *LEGIS: Kam zmizela mandátní smlouva?* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://www.legis.cz/Clanky/Kam-zmizela-mandatni-smlouva>

29. MFČR, 2009. *MFČR: Analýza vybraných aspektů distribuce na finančním trhu v ČR* [online]. [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/ochrana-spotrebitele/distribuce-na-financnim-trhu>
30. MFČR, 2016. *Konzultační materiál MF: Transpozice směrnice IDD* [online]. In: . [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/pojistovnictvi/distribuce-pojisteni/2016/ministerstvo-financi-zahajilo-verejnou-k-25520>
31. O pojištění, 2016. *O pojištění: TOP 30 pojišťovacích maklérů za rok 2015 v Česku* [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://www.opojisteni.cz/pojistovaci-zprostredkovatele/top-30-pojistovacich-makleru-za-rok-2015-v-cesku-dle-opojisteni-cz/>
32. Portál pro začínající podnikatele, 2011. *Portál pro začínající podnikatele: Zahájení a registrace podnikání* [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Zahajeni-podnikani/zahajeni-a-registrace-podnikani-centralni-registracni-mista-crm-a-jednotny-registracni-formular-jrf.html>
33. PROROKOWSKI, Lukasz, 2015. MiFID II compliance – are we ready? *Journal of Financial Regulation and Compliance* [online]. 23(2), 196-206 [cit. 2017-04-09]. DOI: 10.1108/JFRC-02-2014-0009. ISSN 1358-1988. Dostupné z: <http://www.emeraldinsight.com/doi/10.1108/JFRC-02-2014-0009>
34. VZP, 2017. *VZP: OSVČ - vyměřovací základ* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/povinnosti-platcu-metodika/osvc/vymerovaci-zaklad>
35. ZÁMEČNÍK, Petr, 2012. In: *Investujeme: Kdo má kolik finančních poradců?* [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/clanky/kdo-ma-kolik-financnich-poradcu/>
36. ZRALÝ, Zdeněk, 2013. Money: Paušální výdaje u finančních poradců. In: *Money* [online]. [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <http://www.money.cz/ucetni-a-danovy-servis/pausalni-vydaje-u-financnich-poradcu/>

Právní předpisy

1. Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance.
2. Zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu.
3. Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí.
4. Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením.
5. Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění.
6. Zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem.
7. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
8. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.
9. Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření.
10. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

11. Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.
12. Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru.
13. Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví.
14. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.
15. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.
16. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.
17. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.
18. Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.
19. Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.
20. Směrnice Rady 77/92/EHS o opatřeních k posílení účinného výkonu svobody usazování a svobody služeb.
21. Doporučení Komise 92/48/EHS o pojišťovacích zprostředkovatelích.
22. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES o zprostředkování pojištění.
23. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES o trzích finančních nástrojů.
24. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů.
25. Směrnice 2016/97 o distribuci pojištění.
26. Nařízení Evropského parlamentu a Rady 1286/2014 o sdělení klíčových informací.

Seznam zkratek

AČPM	Asociace českých pojišťovacích makléřů
AFIZ	Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR
BIPAR	Evropská federace pojišťovacích makléřů
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČNB	Česká národní banka
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
IDD	Insurance Distribution Directive
IMD	Insurance Mediation Directive
MFČR	Ministerstvo financí ČR
MiFID	The Markets in Financial Instruments Directive
NOZ	Nový občanský zákoník
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PA	Pojišťovací agent
PM	Pojišťovací makléř
PPZ	Podřízený pojišťovací zprostředkovatel
PZ	Pojišťovací zprostředkovatel
PZZ	Pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je ČR
VPA	Výhradní pojišťovací agent
VPZ	Vázaný pojišťovací zprostředkovatel
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 17. 4. 2017

.....
Bc. Michaela Kitová